

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Forespørgsel nr. F 40:

Forespørgsel til statsministeren og kulturministeren:

»Hvad kan regeringen oplyse om sine planer for opfølgning af Holocaustkonferencen i Stockholm, herunder lettere arkivadgang med det formål at afdække nazismens forbrudelser?«

Af Søren Søndergaard (EL), Søren Hansen (S), Kim Andersen (V), Per Stig Møller (KF), Ole Sohn (SF), Peter Skaarup (DF), Peter Duetoft (CD), Henrik Svane (RV), Tove Videbæk (KRF) og Kim Behnke (FRI).

(Forespørgslen anmeldt 24/2 2000. Fremme af forespørgslen vedtaget 1/3 2000).

Første næstformand (Ole Løvig Simonsen):

Jeg gør opmærksom på, at afstemning om eventuelle forslag til vedtagelse vil blive udsat til i morgen, torsdag den 4. maj 2000.

Begrundelse

Søren Søndergaard (EL):

Den forespørgsel, vi skal behandle her i dag, er stillet af alle partier, og jeg skal derfor selvfølgelig ikke påtage mig at redegøre for de enkelte partiers bevæggrunde for at have støttet denne her forespørgsel – det vil utvivlsomt ske i vores respektive indlæg efter ministrenes besvarelser – men jeg vil godt tillade mig at forklare mine bevæggrunde for at tage initiativ til denne her forespørgsel:

Jeg blev oprigtigt glad for sluterklæringen fra Holocaustkonferencen i Stockholm, fordi der direkte var en passus om at tage alle nødvendige skridt til at lette åbningen af arkiver med henblik på at sikre, at alle dokumenter med relevans for holocaust bliver tilgængelige for forskere.

Det er jo strålende, men alligevel opstod der en lille tvivl. Vil det nu ske? Vil der virkelig blive tale om mere åbenhed? Eller var der blot tale om en af de her festerklæringer, som mange konferencer er så rige på, og som ikke rigtig har nogen praktiske konsekvenser?

Sporene fra fortiden skræmmer: Der har været udfoldet meget stor nidkærhed for at forhindre, at den danske befolkning kunne kende sin egen historie, selv den, der ligger mere end 50 år tilbage. Derfor tog vi initiativ til den her forespørgsel for at få afklaret, om der var tale

om luftsteg og vindfrikadeller eller reelle fremskridt i retning af mere åbenhed. I Enhedslisten er vi glade for, at alle de øvrige partier har villet være med til at anmelde den her forespørgsel, og vi ser frem til ministernes besvarelse.

Besvarelse

Statsministeren (Poul Nyrup Rasmussen):

Holocaust, forstår de det alle sammen, de unge mennesker i Danmark, hvad det var? Hvis man overhovedet skal tale om et helvede her på jorden, så var det holocaust – intet mindre end et ragnarok, som aldrig må gentage sig. Ofrenes lidelser og vi andres afmagt over for, hvordan sådanne grusomheder kunne finde sted i vores tid, kommer vi aldrig nogen sinde over, og det skal vi heller ikke.

Holocaust er en del af vores fælles erindring og allerallerstørste rædsel. Holocaust skal til evig tid minde os om, at menneskeligheden har et Janusansigt, om kampen mellem det gode og det onde, det lyse og det mørke, og om, at der i ethvert menneske et eller andet sted er en risiko for, at de værste sider, som gemmer sig i os, viser sig – kræfter, som må og skal tøjles. Det skylder vi ofrene, det skylder vi os selv, og det skylder vi også fremtiden. Holocaust må aldrig nogen sinde glemmes.

I januar i år var stats- og regeringslederne, politikere, religiøse ledere, historikere og overlevende fra holocaust for første gang samlet i Stockholm for at diskutere den lære, vi kan drage af historien. Målet var at aflægge vidnesbyrd om holocaust, fordi der desværre, men uundgåeligt, er færre mennesker, der overhovedet kan vidne om det, og at yde støtte til uddannelse og forskning om dette mørke kapitel i det 20. århundredes historie.

I konferencens sluterklæring slog alle deltagende regeringsrepræsentanter fast, at det fælles ansvar for det internationale samfund er et fælles ansvar for at bekæmpe onder som folke-drab, etniske udrensninger, racisme, antisemitisme og fremmedhad. Deklarationen indeholder også en forpligtelse til at fremme studiet af holocaust i hele dets omfang og fremme undervisning om holocaust i skoler og universiteter og en pligt til at mindes ofrene for holocaust.

Regeringsrepræsentanterne forpligtede sig også til at kaste lys over de endnu ubelyste aspekter ved holocaust. Staterne vil tage alle de fornødne skridt til at lette adgangen til arkiver,

så alle dokumenter om holocaust kan blive tilgængelige for forskningen.

I Danmark har vi netop oprettet et dansk center for holocaust- og folkedrabsstudier. Målet er at opbygge dansk viden om de forhold, der kan skabe grundlag for og som kan forklare – hvis det overhovedet kan forklares, hvad det vel næppe kan – og afdække de kræfter, der udløser folkedrab.

Centeret skal foretage studier af historiske forløb og aktuelle begivenheder, bl.a. for at få udviklet metoder og instrumenter, der kan forhindre fremtidige folkedrab. Centerets indsats vil omfatte tre hovedområder:

For det første uafhængig forskning af bl.a. danske aspekter af holocaust, for det andet udvikling af metoder til forebyggelse af folkedrab og endelig for det tredje formidling af viden, viden og viden og oplysning om folkedrab.

Jeg ser frem til, at regeringens lovforslag nr. L 164 om oprettelse af centeret snart vil kunne vedtages.

Jeg synes også, jeg vil lægge til i dag, at flere forskere i den senere tid har afdækket rystende beretninger om danske myndigheders udvisning af bl.a. statsløse jøder i Tyskland før og under Anden Verdenskrig.

Man havde vel hørt et og andet om begivenheder af den type, men nu er vi i gang med at få det afdækket. Der er behov for at få beskrevet de faktiske hændelser i dansk politik på det pågældende tidspunkt, også når det gælder den danske centraladministrations rolle og politikernes viden og ansvar. Det anfægter naturligvis ikke de begivenheder, vi også kender på den lyse side i 1943 med danskeres indsats for at transportere danske jøder til Sverige, men også vi har sorte pletter, der skal frem i lyset, også vi må afdække vor historie fra 1930'erne og 1940'erne og beskrive åbent og ærligt, hvad det var, der skete.

På min opfordring har bestyrelsen for Dansk Center for Holocaust og Folkedrabsstudier besluttet at påtage sig et bredt anlagt undersøgelsesarbejde af Danmarks politik om bl.a. de jødiske flygtninge, som søgte til Danmark efter nazisternes magtovertagelse i perioden op til Anden Verdenskrig og frem til afslutningen af Anden Verdenskrig. Centeret er nu i gang med at ansætte de fornødne forskere til at løse opgaven, og arbejdet vil også omfatte sideløbende støtte til den islandske forsker, Vilhjalmar Írn Vilhjalmsón, som jo også skal have støtte til at færdiggøre sit eget forskningsprojekt om emnet.

Jeg vil godt foreslå, at vi i dag benytter debatten til at minde hinanden om, at et velfungerende demokrati med minoritetsrettigheder og menneskerettigheder hviler på en historisk bevidst og veloplyst befolkning.

Det er helt fundamentalt, men det er ikke nok at huske. Vi skal spørge os selv, hvad vi kan gøre for at undgå gentagelser. Når det drejer sig om politiske aktiviteter, og også når det drejer sig om mange andres arbejde, embedsmænd, lærere og kulturpersonligheder, så er det vigtigt, at forståelsen for demokratiske og menneskelige værdier bliver holdt oppe. Især for den nye generation er det vigtigt at vide, hvad holocaust drejede sig om. Det er vigtigt at vide det, fordi de værdier, vi har, ikke er uforgængelige, dem skal der værnes om, dem skal der passes på. Det her er en fælles sag for os alle hver eneste dag, og lad mig understrege, at det kræver aktiv handling hele tiden for at skabe et godt samfund.

Aristoteles mente, at mennesket var et zoon politikon eller på dansk et politisk dyr, men altså ikke at forglemme også et dyr. Det, som én gang er nået, bliver for nemt accepteret, og vi fristes til at tro, at vi kan hvile på laurbærene, men den geniale spanske maler Goyas radering er stadig fuldstændig sand, når den viser, at i søvnen skabes monstre.

En befolkning, der er vågen og velinformeret, er en forudsætning for og en konsekvens af demokratiet. Kun sådan en befolkning vil huske ofrene, og derfor har vi alle sammen, hele samfundet, en interesse i at fastholde og formidle viden om holocaust og minde om dets ofre, og kun derved kan vi undgå en gentagelse af fortidens tragedier og bedre bekæmpe racisme, antisemitisme og intolerance, som jo også kan vise sig i nutidens samfund.

I den forbindelse er jeg ganske enig i det første indlæg. Jeg ser også deklARATIONEN fra Stockholmkonferencen som et vigtigt bidrag i den bestandige kamp for retfærdighed og frihed for alle og for, at holocaust aldrig nogen sinde vil blive en tilstedeværelse på denne Jord, så længe der er mennesker til.

Kulturministeren (Elsebeth Gerner Nielsen): Jeg kan indledningsvis slå fast, at arkivalierne fra besættelsestiden er tilgængelige efter arkivlovens almindelige regler. Disse almindelige regler er baseret på en afbalancering af størst mulig åbenhed over for hensynet til beskyttel-

sen af borgernes privatliv eller væsentlige samfundsmæssige interesser.

Arkivloven fastsætter en frist på 30 år for almindelige forvaltningssager og en tilgængelighedsfrist på 80 år for arkivalier, der indeholder oplysninger om enkeltpersoners private og økonomiske forhold.

Tilgængelighedsfristen på 80 år er fastsat af hensyn til beskyttelsen af privatlivets fred hos borgerne, og længden af fristen er fastsat under hensyn til levealden. Denne hovedbetragtning ligger også bag de frister, der kendes fra andre landes arkivlovgivning.

Arkivloven giver derudover mulighed for at fastsætte længere tilgængelighedsfrister end 30 år, når det er nødvendigt til beskyttelse af væsentlige hensyn, bl.a. hensynet til statens sikkerhed, rigets forsvar og udenrigspolitiske forhold.

Ved arkivlovsrevisionen i 1997 blev det fastsat, at særlige tilgængelighedsfrister som hovedregel skal fastsættes for det enkelte dokument og ikke for hele sager eller arkivgrupper. Formålet med denne bestemmelse er at sikre, at offentligheden og forskningen kan få videst mulig adgang til arkiverne.

Det må formentlig fra alle sider erkendes, at der er oplysninger, som skal holdes tilbage i kortere eller længere tid. Åbenheden kan ikke drives så vidt, at den medfører krænkelser af borgerne eller af væsentlige samfundsmæssige interesser. Men tilgængelighedsfristerne betyder ikke, at arkiverne er lukkede for offentligheden og forskningen, indtil der er gået f.eks. 40 eller 80 år. De betyder derimod, at den, der ønsker indsigt i oplysninger om enkeltpersoners private og økonomiske forhold eller andre fortrolige oplysninger inden tilgængelighedsfristens udløb, skal søge dispensation.

Arkivloven viser sig i praksis at være så smidig, at det i langt de fleste tilfælde kan lade sig gøre at udvise åbenhed uden at krænke hverken private eller offentlige interesser. Er der tale om dispensationer fra de særlige frister, der skal beskytte hensynene til statens sikkerhed, rigets udenrigspolitiske forhold m.v., er det den myndighed, der har afleveret arkivalierne, der træffer den egentlige afgørelse. Det er i sidste ende den pågældende minister, der afgør sagen, når det drejer sig om den statslige forvaltnings arkivalier. Jeg finder det væsentligt, at det er et politisk ansvar at forholde sig til disse spørgsmål.

Jeg skal også gøre opmærksom på, at hvert år rapporterer rigsarkivaren om praksis på tilgængelighedsområdet til det tilgængelighedsudvalg, der er nedsat i henhold til arkivloven. De henstillinger og anbefalinger, der siden arkivlovens ikrafttræden i 1992 er kommet fra dette udvalg, har haft en væsentlig indflydelse i retning af større åbenhed.

Når vi i dag taler om holocaust og om de arkivalier, der er kilderne til Danmarks historie i årene omkring Anden Verdenskrig, kan jeg for det første fastslå, at dette materiale er omfattet af de almindelige tilgængelighedsregler. Jeg har tidligere over for Folketinget tilkendegivet, at jeg ikke finder det rigtigt med en særlig lovgulering for bestemte historiske perioder.

For det andet synes der ikke at være mange eksempler på vanskeligheder med hensyn til adgang til materiale vedrørende besættelsestiden. Men der er eksempler på vanskeligheder, hvor vi nærmere må vurdere baggrunden for den manglende adgang. Jeg kan give det tilsagn, at jeg vil anmode rigsarkivaren om at være nidkært opmærksom på, at åbenhedsprincippet også følges i forbindelse med de aktuelle undersøgelser om perioden 1933-1950 og om løbende at rapportere til mig om tilgængelighedsspørgsmål. Jeg vil i givet fald tage et sådant spørgsmål op til drøftelse med vedkommende fagministre, og regeringen vil løbende rapportere til Folketinget om eventuelle problemer.

Det er vigtigt, at begivenhederne i denne periode, der har så stor betydning for vores opfattelse af historien, bliver beskrevet så dækkende som muligt. Som der står i holocausterklæringen fra Stockholm, skal vi sikre, at alle dokumenter om perioden kan stilles til rådighed for forskningen. Men det skal naturligvis ske med de beskyttelseshensyn, der findes i vor lovgivning.

Endelig skal jeg gøre opmærksom på, at Folketinget ved revisionen af arkivloven i 1997 bestemte, at en mere generel revision af arkivloven, bl.a. på tilgængelighedsområdet, skal finde sted senest i folketingssamlingen 2001-02. Denne tidsplan vil regeringen følge, og jeg vil snarest tage initiativ til nedsættelse af en arbejdsgruppe med repræsentanter for berørte kredse, forskning, presse og administration, der kan forberede en sådan lovrevision, bl.a. med inddragelse af erfaringer fra andre lande.

Forhandling

Søren Hansen (S):

Den sidste politiske galning er ikke født endnu; der vil komme flere til. Verden har ikke set den sidste Hitler, Mussolini, Franco eller Stalin, men vi kan håbe, at vi er blevet både klogere og stærkere – klogere og stærkere end dengang, da disse galninge voksede sig store og stærke op igennem 1930'erne og 1940'erne.

Det europæiske samarbejde har demonstreret ny styrke ved nu at kunne slå til tidligere.

Tænk, hvis demokratierne i Europa i 1930'erne på samme måde havde kunnet sige fra, da disse despoter var i deres første vorden! Det er godt, at EU's statsledere nu har vist styrke og sagt fra over for fremvæksten af nye væmmelige tendenser i Østrig, og godt, at der var styrke, både moralsk styrke og militær styrke, da Milosevic fortsatte, hvor de andre blev tvunget til at stoppe.

Men styrke er ikke nok, vi skal også blive klogere. Med etableringen af Dansk Center for Holocaust- og Folkedrabsstudier er der lagt op til mere luft og lys, mere viden, flere studier, flere oplysninger, mere uddannelse i skoler og på universiteter om disse spørgsmål. Det vil alt sammen gøre os klogere, og klogskab og viden er de bedste og vigtigste forudsætninger for at undgå gentagelser af rædslerne fra 1930'erne og 1940'erne.

Den, der ikke kender fortiden, vil ikke kunne mestre fremtiden, er det så klogt blevet sagt. Denne erkendelse af sammenhæng mellem fortid og fremtid er vigtig, især i en tid, hvor historieløsheden og ligegyldigheden synes at have så gode vækstbetingelser, som vi ser det rundt omkring i Europas lande og såmænd også i vores eget land.

Behovet for viden og indsigt er der, for selv om mange, de allerallerfleste, i 1945 ville have forsvoret, at noget fra dengang kunne gentage sig, så ser vi det. Vi ser det i Europa og ikke bare derude, også her i Norden og i vores eget land: Både enkeltpersoner og organisationer hylder de modbydelige politiske holdninger, som viste deres rædselsfulde ansigt i 1930'erne og 1940'erne, og som dengang var ved at få hele verden med al dens kunst, dens civilisation og dens anstændighed til at rulle ud over sin egen afgrund.

Derfor var det godt, at stats- og regeringslederne samledes i Stockholm og dér satte disse

spørgsmål på dagsordenen. Vi er helt enige i konferencens sluterklæring om bekæmpelse af folkedrab, etnisk udrensning, racisme, anti-semitisme og fremmedhad. Og vi er enige i de midler og initiativer, der bliver foreslået, og som forudsætter øget viden, kundskab, styrke og konsekvens.

Når det gælder arkivtilgængeligheden, kan jeg henvise til kulturministerens besvarelse af denne forespørgsel og til det forslag til vedtagelse, jeg hermed på vegne af Socialdemokratiet, Venstre, Det Konservative Folkeparti, SF, Det Radikale Venstre og CD kan fremsætte:

Forslag til vedtagelse

»Idet Folketinget bekræfter regeringens tiltræden til sluterklæringen fra konferencen om Holocaust i Stockholm i januar 2000, opfordres regeringen til:

- at sikre det økonomiske grundlag for opfølgning på Stockholmdeklarationen, bl.a. midler til det nyoprettede Dansk Center for Holocaust- og Folkedrabsstudier, herunder dets forskning omkring Danmarks politik over for bl.a. jødiske flygtninge i perioden 1933-1945, efteruddannelse af lærere (f.eks. på holocaustcentret Yad Vashem i Israel) samt oplysning om forfulgte befolkningsgrupper,
- at arbejde for at modvirke nynazistiske, racistiske og tilsvarende holdninger, bl.a. på Internettet,
- at sikre en så liberal adgang som muligt til arkiverne vedrørende perioden 1933-1950 og løbende rapportere til Folketinget om eventuelle problemer. Det er vigtigt, at alle dokumenter af betydning for afdækning af Holocaust og besættelsestidens historie bliver tilgængelige for offentligheden,
- at kulturministeren nedsætter en arbejdsgruppe med repræsentanter for de berørte kredse, herunder forskning og presse, som skal forberede en revision af arkivloven og dens tilgængelighedsbestemmelser med henblik på Folketingets samling 2001-02. I arbejdet skal bl.a. inddrages Tilgængelighedsudvalgets årlige beretning samt erfaringer fra andre landes arkivlovgivning.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 86)

Første næstformand (Ole Løvig Simonsen):
Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se ovenfor). Dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Jeg vil godt spørge den socialdemokratiske ordfører, hr. Søren Hansen, med hensyn til det forslag til vedtagelse, som nu er fremsat på vegne af en række partier, om et par enkelte småting i forslaget.

Det er jo ikke sådan, at det er ubekendt, at der er partier herinde, der ønsker fuldstændig åbenhed omkring de arkiver, og dér synes jeg nok, man – afhængigt af, hvordan man læser det – kan se en form for gummiparagraf i tredje pind i forslaget, og dér kunne jeg godt tænke mig at spørge: Når man i vedtagelsesforslaget siger: »at sikre en så liberal adgang som muligt til arkiverne vedrørende perioden 1933-1950«, hvad ligger der så i det? Hvad er det for nogle ting, det ikke er muligt at sikre adgang til? Det står lidt uvist for mig.

Så vil jeg også godt spørge med hensyn til den pind, der beskæftiger sig med, at man skal modvirke nynazistiske, racistiske og andre, tilsvarende holdninger, bl.a. på Internettet, hvad der ligger i det. Hvad ligger der konkret i det? Altså, jeg tror alle er enige om, at man skal modvirke sådanne tendenser, men jeg kunne godt tænke mig at høre: Hvordan har man tænkt sig at gøre det rent praktisk?

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg vil starte i det positive hjørne og ønske tillykke med dette fjerde udkast til udtalelse, som er kommet, for det er betydelig bedre end de tre tidligere, der er blevet udsendt fra Kulturministeriet; det er klart. Det er et bedre udkast end de tre tidligere udkast, Kulturministeriet har udsendt, og hvor udgangspunktet jo var fortsat lukkethed – fortsat lukkethed!

Det er jo selvfølgelig også derfor, man, når man har set; at udspillet har været fortsat lukkethed og man først sådan hen ad vejen via forskellige gode kræfters mellemkomst – og tak til dem! – har fået gjort det lidt mere åbent, så er lidt skeptisk med hensyn til formuleringerne.

Hr. Peter Skaarup har nævnt nogle af dem, men jeg kunne da godt tænke mig at gå lidt videre og sige: Er det ikke sådan, at arkivloven i dag skal administreres så liberalt som muligt?

Er det ikke sådan? Er det sådan, at der er en fortolkning, når vi f.eks. går ud over den periode, som hedder 1933-1950, der siger, at arkivloven ikke skal fortolkes liberalt? Det vil jeg i hvert fald godt høre den socialdemokratiske ordfører og kulturministeren forholde sig til, for det synes jeg da er et meget relevant spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Søren Hansen (S):

Til hr. Søren Søndergaards spørgsmål, om loven ikke skal administreres så liberalt som muligt, er der kun at sige: Jo, den skal administreres så liberalt som overhovedet muligt.

Der er restriktioner, naturligvis, men inden for de rammer skal den største grad af åbenhed finde sted, og det sker jo altså rent faktisk også. Når man ser oversigten over, hvor mange dispensationer der gives til forskere og andre, ja, så er der så få, der ikke opnår den ønskede adgang, at det synes jeg også kan tages som udtryk for, at der administreres liberalt og fornuftigt.

Når hr. Skaarup spørger, hvordan man praktisk skal sørge for at modvirke nynazistiske, racistiske og tilsvarende holdninger, bl.a. på Internettet osv., så vil jeg sige, at man skal bruge ethvert tænkeligt fornuftigt redskab til at bekæmpe så rædselsfulde intentioner som dem, der her er tale om.

Det må blive en kombination af masser af metoder: taler, artikler, måske forbud, og hvad der ellers kan gøres for at forhindre, at den slags tendenser når længere ud end allerhøjest nødvendigt.

Til spørgsmålet om åbenhed: Jeg tror, at mit svar til hr. Søren Søndergaard allerede er en besvarelse også af hr. Skaarups spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jamen jeg vil godt takke den socialdemokratiske ordfører for svaret, for det er jo fuldstændig korrekt, at arkivloven skal fortolkes så liberalt som muligt. Man kan ikke sidde, bare fordi man har lyst, og holde noget tilbage. Der skal være nogle helt specielle grunde til det. Den skal altså fortolkes så liberalt som muligt, og det er derfor, jeg vil gentage mit spørgsmål: Hvad er så forskellen, når man siger: »at sikre en så liberal adgang som muligt til arkiverne vedrørende perioden 1933-1950«, når det også er det, man skal i den øvrige periode, og når det i øvrigt altid er det, man har skullet? Hvad er

forskellen? Hvad er det nye i denne her udtalelse? Eller er det bare en gentagelse af det gamle?

Og så sagde hr. Søren Hansen, at der jo kun er ganske få afslag, osv. Ja, et af de afslag, der er kommet for nylig, så vidt vi er informeret, var til en gruppe RUC-studerende, der havde bedt om at få adgang til Det Udenrigspolitiske Nævns mødereferater og arkiver i forbindelse med Abessinienkrisen i 1935. Det fik man afslag på. Kan hr. Søren Hansen give bare en antydning af en forklaring på, hvorfor man har givet det afslag? Ellers vil jeg godt hjælpe ham lidt.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Jeg er helt enig med hr. Søren Søndergaard i, at dette forslag er langt bedre end det første, bl.a. fordi det handler om andet end arkiver, for denne debat handler faktisk om meget andet end arkiver. Så det er godt.

Jeg er meget tilfreds med hr. Søren Hansens meldinger om, at man skulle bruge alle midler til at imødegå de her ting på Internettet; det er jeg enig i. Når man går ind og ser hjemmesider, der handler om benægtelser af holocaust, og hvor det første, man slår op på på en dansk hjemmeside, er 64 grunde til, at Auschwitz aldrig har eksisteret, så har vi sådan set et problem, og så er der nogle, der skal imødegå det.

Og jeg synes, det er for sølle, når det i dag er en studerende i Århus, der hedder Mikkel, som for egne lømmepenge er den eneste, der går ind og laver en hjemmeside, der imødegår de her ting. Dét mener jeg bestemte man kunne bruge nogle af de midler, der nu bliver afsat i forbindelse med den vedtagelse her, til at gå ind og støtte den slags initiativer. Og jeg vil spørge hr. Søren Hansen, om han ikke er enig med mig i, at det ville være en oplagt idé at skabe noget modvægt på Internettet og ikke lade de dér folk bare drøne derudad med alle mulige underlige påstande. Det er i hvert fald et konkret forslag, som man kunne arbejde videre med.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Ja, jeg må indrømme, at det var en tynd kop te, det, som hr. Søren Hansen kom med af svar på, hvad der egentlig indeholdes i det her med, at det skal være en så liberal adgang som muligt. For liberal er jo mange ting, men det kan være, at partiet Venstre kan hjælpe med at tolke den liberale del af det her.

Men hvis liberal betyder den situation, vi har i dag – og jeg kan ikke tolke det anderledes, sådan som hr. Søren Hansen sagde det – jamen så er situationen i dag, at de personer, der gerne vil have adgang, har meget svært ved at få det, f.eks. i Søren Kam-sagen, hvor den myrdede redaktør Clemmensens pårørende gerne ville have indsigt i efterforskningen. Det kunne de ikke få; de blev nægtet adgang, selv om det her er over 50 år siden. Det er gamle sager. Hvad er der dog i vejen for, at vi alle sammen kan få indsigt i, hvad der foregik dengang? Hvem kan det skade? De personer, som det handler om, er oppe i 80'erne, hvis ikke 90'erne. Hvem kan det skade, at man får den adgang?

Og jeg vil altså godt spørge hr. Søren Hansen, om det nye forslag her sikrer, at Clemmensens efterladte fremover kan få adgang til de arkivalier, der ligger, få adgang til efterforskning osv., så der er fri adgang til at se, hvad der foregik dengang. Hvis ikke det giver det, jamen så er der ikke meget indhold i det, som hr. Søren Hansen fremsætter.

(Kort bemærkning).

Søren Hansen (S):

Om den sidste konkrete sag, som hr. Skaarup referer til, kan jeg sige, at der her er tale om en retssag, som endnu ikke er afsluttet, og der er tale om enkeltpersoner. Og det er ligeså præcis på de her to områder: når det drejer sig om enkeltpersoner, og når det drejer sig om sager, som endnu ikke er afsluttet ved retten, at restriktionerne er der. Og dér går jeg ud fra – det er jeg i hvert fald helt enig i – at det er her, begrænsningen er, og det er her, den bør være.

Til hr. Peter Duetoft: Jeg er meget enig i synspunktet om, at der skal bruges og skal kunne anvendes midler til at bekæmpe også den del af aktiviteterne, som foregår på Internettet, men også når de foregår andre steder.

Derfor er det bare nævnt som et eksempel på et af de steder, hvor man kan opleve synspunkterne fremført.

Hermed har jeg også gjort forsøg på at svare hr. Søren Søndergaard, når det drejer sig om afgrænsningen i forhold til åbenheden.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Jeg tror ikke rigtig, hr. Søren Hansen har forstået den sag omkring Søren Kam. Nu er det bare ét eksempel blandt mange, men lad os så tage det eksempel.

Hr. Søren Hansen siger, at man kan ikke give de oplysninger, fordi det er en verserende sag, det er en sag, der kører i øjeblikket. Det er fuldstændig rigtigt, at den sag kørte fra 1999, fordi nogle partier herinde i Folketinget krævede, at Justitsministeriet gik aktivt ind i den sag; men sagen kørte ikke før 1999, sagen kørte først efter, at Folketinget gjorde en indsats for at få gjort noget.

Der er så bare det at sige til det, at dér har man på det tidspunkt, hvor der var ansøgninger om aktindsigt, ikke villet give den, selv om sagen ikke var verserende. Selv om sagen ikke var verserende, ville man ikke give den her aktindsigt. Og man ser på lignende vis et stort antal sager. Vi ser sagerne omkring tyskerbørnene, hvor der heller ikke kan gives aktindsigt fra myndighedernes side. Vi ser andre sager, hvor man ikke overholder de frister, man skal, fra Rigsarkivets side og fra ministeriernes side, og der er påtaler til ministerierne osv.

Det her retter ikke op på det, og det er det, jeg efterlyser: Hvor er det, der rettes op på det i det nye forslag til vedtagelse, som hr. Søren Hansen fremsætter?

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Når hr. Søren Hansen henviser til spørgsmålet om beskyttelse af enkeltpersoner som grundlaget for, at man ikke kan få aktindsigt, så er det meget interessant, for alt handler jo et eller andet sted om enkeltpersoner. Og jeg er sikker på, at Udenrigsministeriet kan forklare, at grundlaget for, at det ikke giver aktindsigt i, hvordan man forholdt sig til Abessinien i 1935, formentlig også har noget at gøre med enkeltpersoner, ligesom man forsøgte det fra Udlændingestyrelsens side i forbindelse med udlevering af jøderne. Det var også et spørgsmål om hensynet til enkeltpersoner.

Det er jo derfor, det er så interessant at få fastslået: Hvad menes der med »i videst muligt omfang«? Betyder det i virkeligheden noget? Dér er det altså ikke særlig klart fra hr. Søren Hansens side, og jeg vil godt bede hr. Søren Hansen om at klargøre det, og jeg vil godt bede ministeren om at klargøre det:

Hvis det her forslag bliver vedtaget, sker der så en konkret ændring i forhold til, hvordan tingene foregår i dag? Sker der en helt konkret ændring? Bliver der videre adgang, end der er i dag? Det svar må vi da have. Ellers er det jo bare en pose tom luft, vi vedtager, hvorimod

det forslag, som vi ville gå i retning af, selvfølgelig var, at der var mulighed, åben adgang, men at der kunne være nogle begrænsninger med hensyn til, hvad man kunne få lov at offentliggøre, med henblik på at beskytte enkeltpersoner.

(Kort bemærkning).

Ole Sohn (SF):

Det er lige for at komme ind til benet af, hvad det egentlig er, der står i arkivloven. Man kan faktisk godt få dispensation til ikkertilgængelige sager, også om personspørgsmål. Det, der ikke kan offentliggøres – og det synes jeg alle må have almindelig forståelse for – er personfølsomme oplysninger. Det vil sige, at hvis en person, som man får adgang til en sag omkring, har haft en eller anden sygdom eller lignende, som er fuldstændig uden relevans for en historisk forskning, ja, så er det klart, at så må man ikke offentliggøre det. Det kan også være navne, man ikke må offentliggøre, men man må godt se selve sagerne. Og det er klart, at i en række af de eksempler, hvor der har været givet afslag tidligere, vil der med den her vedtagelse jo skulle kunne laves en ny ansøgning med den nye liberale fortolkning, hvor der står, at alle dokumenter skal frem.

Jeg vil gerne spørge den socialdemokratiske ordfører, om det ikke er sådan, at den liberale fortolkning af arkivloven skal forstås sådan, at det er alle dokumenter om holocaust og besættelsestiden, der skal frem. Det er klart, at der kan være helt andre spørgsmål, som ikke vedrører holocaust og besættelsestiden, men det er jo ikke det, dagens debat vedrører.

(Kort bemærkning).

Frank Aaen (EL):

Hr. Søren Hansen bekræfter Ole Sohns udlægning, men refererer så straks til gældende regler. Og gældende regler har jo i et utal af tilfælde ført til afslag. Derfor er det altså ikke tilstrækkeligt at få et tilsagn fra den socialdemokratiske ordfører. Jeg er nødt til at få en udlægning fra ministeren.

Er det, hr. Ole Sohn sagde heroppefra før, dækkende for ministerens opfattelse af, hvad der ligger i den her vedtagelse, og kan vi få garanti fra ministeren om, at praksis ændres efter den her vedtagelse? Kan vi få sikkerhed for, at praksis ændres, hvis det, der ligger her på bordet, vedtages?

Første næstformand (Ole Løvig Simonsen):
Så er det hr. Kim Andersen som ordfører.

Kim Andersen (V):

Det århundrede, vi forlod for få måneder siden, var det blodigste og mest forbyrderiske i menneskehedens historie. Vi har alle som lande og som mennesker den allerstørste forpligtelse til, at den historie aldrig kommer til at gentage sig.

Det var i høj grad de yderliggående politiske ismers århundrede. Nazismens og kommunismens diktaturer og undertrykkelse af hele befolkninger har ført til død og lidelser, som i virkeligheden er en skændsel for hele menneskeheden.

Krig og undertrykkelse er pr. definition ondt og destruktivt, men nazismens konsekvente forfølgelse og udryddelse af det jødiske folk var om muligt værre. Det var udtryk for et så rædselsfuldt menneskesyn, at det aldrig må blive glemt. At mennesker kan tænke og handle så grusomt, må aldrig blive glemt og bør for kommende slægter fastholdes som en skamstøtte i menneskehedens historie. Derfor skal historien om holocaust, det jødiske folks ragnarok, fortælles igen og igen.

I Venstre bifalder vi derfor også afholdelsen af Holocaustkonferencen i Stockholm i januar måned. Det var en værdig og væsentlig konference, ikke for det, regeringscheferne uformelt også talte om, men for det, konferencen handlede om: holocaust.

Vi støtter sluterklæringen fra Stockholmkonferencen, og vi er stærke tilhængere af, at landenes arkiver fra besættelsestiden åbnes og gøres til genstand for forskning og offentlighed også i Danmark. Netop forskning og offentlighed er jo forudsætningen for, at nazismens ugeringer og historien om holocaust kan fortælles korrekt og fyldestgørende.

Derfor er vi i Venstre tilhængere af, at statens arkiver, som har relevans i denne sammenhæng, bliver åbnet på en sådan måde, at de også kan bruges sammenhængende af forskerne og dermed ad den vej komme til offentlighedens kendskab. Det skal der ikke være tvivl om.

Vi har en arkivlov, som i vid udstrækning også giver mulighed herfor, men der kan nok findes eksempler på, at lovens administreres så restriktivt, at målsætningerne ikke kan praktiseres i virkeligheden.

Fra Venstres side vil vi gerne slå fast, at vi på det område ønsker åbenheden praktiseret, så den kan bruges i holocaustforskningen, og vi er

tilhængere af, at forskningen om nazismens forbrydelser bliver formidlet og indgår i undervisningsmaterialet for børn og unge i dag og i fremtiden.

Inden for arkivlovens område har vi andre samfundsanliggender, hvor det er relevant at beskytte personoplysninger og beskytte statslige interesser. Det vil vi ikke anfægte.

Historien om holocaust og nazismen er jo også på den anden side historien om demokrati og pluralisme. Hvor der er pluralisme, ytringsfrihed, mindretalsbeskyttelse og pressefrihed, ja demokrati, og hvor det enkelte menneske har mulighed for at have og tage et personligt ansvar og er bevidst herom og gør det, ja, dér kan totalitære og undertrykkende regimer som det nazistiske ikke vinde fodfæste, bør i hvert fald ikke kunne det.

Det kan vi i fællesskab også glæde os over, samtidig med at vi er bevidste om, at det også giver en fælles forpligtelse. Det har vi altid være bevidste om i Venstre, og det vil vi fortsat være.

Venstre kan støtte det forslag til vedtagelse, der er fremsat, og som vi har forhandlet om, og jeg skal på mit partis vegne hermed tilsige dette vedtagelsesforslag vores fulde støtte.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Jeg har lige et spørgsmål til Venstres ordfører, hr. Kim Andersen. Jeg har i mellemtiden, siden hr. Søren Hansen var oppe talerstolen, lige set på, hvor mange afslag der egentlig bliver givet med hensyn til arkivadgang. I 1998 var der tale om 124 afslag, og det er jo betragtelig mere end det, som hr. Søren Hansen nævnte.

Og dér kunne jeg godt tænke mig at spørge hr. Kim Andersen, om den nye formulering, som nu er fremkommet her, om at sikre en så liberal adgang som muligt til arkiverne, indeholder en liberalisering, altså at det bliver sådan, at der bliver åbne arkiver reelt. Eller hvad ligger der egentlig efter Venstres opfattelse i den her formulering?

Jeg vil også godt spørge hr. Kim Andersen, hvad årsagen så er til, at Venstre ikke kan støtte det forslag til vedtagelse, som også har cirkuleret, nemlig det, som har været debatteret blandt ordførerne, og som pålægger regeringen at sikre fuld tilgængelighed til alt offentligt arkivmateriale fra før 1950. Hvad var grunden til, at Venstre ikke kunne støtte det?

(Kort bemærkning).

Kim Andersen (V):

Til hr. Peter Skaarup vil jeg gerne sige, at formuleringen i vedtagelsesforslaget for mig at se bogstaveligt talt skal opfattes som udtryk for en liberalisering, en mere liberal administration af gældende regler. Der skal lukkes op, og gardinerne skal trækkes fra, så forårslyset kan komme ind på de guldene arkivæsker. I de tilfælde, hvor der gives afslag, bør ministeren, den respektive fagminister, give en overordentlig plausibel begrundelse, og den vil være underlagt politisk ansvar.

Lad mig sige, at vi vil ikke kunne støtte det forslag, som var et udspil fra Enhedslisten, fordi det var en total åbning af statens arkiver frem til 1950. Det vil altså også omfatte arkiver, som ikke vedrører krigstiden og holocaustsagen, og der vil være sager, som har med statens sikkerhed at gøre, som vi ikke ønsker at ændre reglerne for.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg vil bare spørge, om Venstres ordfører ikke er nervøs for, at lige præcis spørgsmålet om personfølsomme oplysninger bliver brugt som argument for at sige, at vi desværre ikke kan fortolke det så liberalt, som vi gerne ville; vi bliver nødt til at holde det her lukket.

Altså vi har jo set konkrete eksempler på, at spørgsmål om personfølsomme oplysninger er blevet fortolket fantastisk omfattende, og derfor vil jeg godt høre, om ikke hr. Kim Andersen deler den bekymring med os, at det ligesom er derigennem, man kan holde en række ting lukkede som Abessinienkrisen og Det Udenrigspolitiske Nævns holdning til det osv., hvor der i virkeligheden ikke er nogen som helst begrundelse for det.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Jeg synes faktisk ikke rigtig, hr. Kim Andersen og Venstre har noget bud på, hvad det er for nogle nye arkivsager, der nu kommer frem i lyset. Som jeg hører den holdning, der har været både for hr. Søren Hansens vedkommende og for Venstres vedkommende her, så har vi at gøre med, at det er en fortsættelse af den gummiparagraf, vi har i dag, hvor ministrene i høj grad har fri adgang til at give afslag fra sag til sag. Og hverken rigsarkivaren eller Tilgænge-

lighedsudvalget har mulighed for at gå ned i de enkelte sager og vurdere dem efterfølgende.

Sådan vil det fortsat være. Der er ikke taget hensyn til øgede beføjelser til Tilgængelighedsudvalget. Der er heller ikke taget hensyn til øgede beføjelser til rigsarkivar Noack, og det gør jo altså så, at vi har en stilling nøjagtig svarende til den, vi har haft hidtil. Derfor er det ikke ret meget værd, det, som er fremlagt her.

Så vil jeg lige afslutningsvis spørge hr. Kim Andersen:

Er det ikke korrekt, at man f.eks. i forbindelse med Thulerapporten lagde oplysninger frem, der vedrører langt senere forhold omkring NATO og Grønland, og som man på et tidspunkt sikkert har betragtet som følsomme oplysninger? Og på den baggrund vil jeg også spørge Venstre med hensyn til besættelsestiden, om det vil være fuldstændig irrelevant at acceptere tilladelse til, at man kommer frem med de oplysninger, fordi de oplysninger ...

Første næstformand (Ole Løvig Simonsen):

Taletiden er 1 minut, og der er nu gået 1½ minut.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Jeg vil bare slutte af med at sige, at jeg mener, Venstre bør ændre opfattelse her.

(Kort bemærkning).

Kim Andersen (V):

Jeg vil gerne sige til hr. Søren Søndergaard, at jeg forstår hr. Søndergaards bekymring for, at det forhold, at et navn optræder i et bestemt arkivmateriale, skal give anledning til, at en anmodning om aktindsigt i arkivet bliver afslået.

Men jeg vil gerne sige, at med det, der ligger i denne vedtagelse, og det, der er intentionen bag den, er det ikke tilstrækkeligt. Der skal være tale om personoplysninger, som er belastende for personen, for nationen eller for en gruppe aktører i den pågældende situation. Det, at man alene optræder med navns nævnelser, vil for mig at se ikke være nok, og viser det sig, at der ikke bliver administreret sådan, har vi jo chancen for at ændre det om 1-2 år, når arkivloven skal revideres. Derfor er det jo også ganske fornuftigt, at vi får nedsat en arbejdsgruppe, som skal kulegrave sagsområdet og indhøste internationale erfaringer.

Jeg vil gerne sige til hr. Peter Skaarup, at jeg mener ikke, der er tale om en gummiparagraf.

Jeg mener, at administrationen af arkivloven med denne vedtagelse får klare retningslinjer for at administrere mere liberalt i ordets bogstaveligste forstand.

(Kort bemærkning).

Frank Aaen (EL):

Forstod jeg hr. Kim Andersen korrekt, når jeg hørte, at det forslag til vedtagelse, der her er fremsat, betyder, at oplysninger, der er belastende for en person, kan gøre, at der ikke skal gives arkivadgang? Jamen det er jo det, det drejer sig om. Det er ikke oplysninger om, hvorvidt et menneske har været syg; det drejer sig jo f.eks. om danske embedsmænds samarbejde med nazisterne før og under krigen. Det er jo i høj grad belastende for en person, og selvfølgelig skal man da have mulighed for at kunne afdække det. Så jeg går ud fra, at det var en for-talelse eller en uenighed, men jeg vil gerne have en uddybning.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Jeg synes stadig ikke, hr. Kim Andersen i sin besvarelse svarer på, hvor mange flere sager man vil tillade aktindsigt i end de sager, vi ser i dag. Jeg har nævnt, at der har været 124 sager i 1998, hvor der ikke kunne opnås arkivadgang, og så er det, jeg spørger Venstre: Hvor mange af de sager vil man fortsat ikke give adgang til?

Som det er nu, vil man fortsat kunne bruge reglerne helt frem til år 2002, medmindre der sker nogle ændringer inden da, og det gør der ikke ifølge vedtagelsen. Man vil fortsat kunne bruge reglerne til at holde arkiverne lukkede, fuldstændig lukkede, og derfor er det altså, jeg mener, at Venstre kun er nået et lille stykke hen ad vejen, men slet ikke er nået til vejs ende. Det her er en gummiparagraf, der kan misbruges af ministerierne til at tilbageholde oplysninger.

(Kort bemærkning).

Kim Andersen (V):

Kort til hr. Peter Skaarup: Jeg kan naturligvis ikke svare på, hvor mange flere sager man vil få adgang til efter vedtagelsen af det fremsatte forslag, og det skammer jeg mig i og for sig ikke engang over. Men jeg kvitterer for hr. Peter Skaarups anerkendelse af, at vi er nået et lille stykke videre i retning af en åbning af arkiverne, og den erkendelse fra hr. Skaarups side er jo i og for sig ganske stor i virkelighedens verden.

Til hr. Frank Aaen vil jeg gerne sige, at det forhold, at man er nævnt i et arkiv som værende belastet ifølge denne vedtagelse, for mig at se ikke er nok. Man skal indgå i en sammenhæng, som er belastende i relation til andre samfundsansliggende eller grupper.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Til hr. Kim Andersen vil jeg sige, at problemet lige præcis er, at vi ikke ved, om vi er kommet et skridt længere.

Vi ved, at den foreliggende tekst er betydelig bedre i sin formulering end i hvert fald de tidligere tre eller fire udkast, jeg har set – der går rygter om, at der vistnok har været 12 udkast, men det skal jeg ikke blande mig i, men o.k., den er betydelig bedre; der er sket fremskridt med hensyn til formuleringerne.

Men det afgørende er jo, hvordan formuleringerne bliver fortolket, og det er derfor, jeg vil spørge hr. Kim Andersen, om han ikke sammen med Enhedslisten vil slutte op om en anmodning til kulturministeren om at gå på talerstolen på dette tidspunkt i debatten og svare på nogle af de spørgsmål, der er stillet til hende om, hvorvidt denne vedtagelse vil betyde en ændring af praksis. Hvis vi får det klokkeklare tilsagn fra kulturministeren, at den vil betyde en ændring af praksis, og at der er sket noget banebrydende i dag, jamen så har vi en ny situation. Men det har vi jo ikke hørt indtil nu, så vil hr. Kim Andersen derfor ikke slutte op om den opfordring til kulturministeren?

(Kort bemærkning).

Frank Aaen (EL):

Jeg er ikke sikker på, at jeg helt forstod udlægningen af teksten fra hr. Kim Andersen før, så jeg vil forsøge på en anden måde: Kan vi få Venstres tilsagn om, at formuleringer om hensyn til personfølsomme oplysninger under ingen omstændigheder kan bruges til at skjule, hvad man har gjort som embedsmand? Det er jo det, der er interessant. Det er jo ikke interessant, at folk har være syge af et eller andet; vi skal jo bare vide, hvad de personer har gjort under deres embedsførelse, for det er embedsførelsen, vi skal kunne afdække. Så derfor vil jeg gerne have Venstres klare tilsagn om, at det her ikke må forhindre os i at få afdækket embedsførelsen.

(Kort bemærkning).

Ole Sohn (SF):

Som god kollega vil jeg gerne spørge hr. Kim Andersen, om han ikke kan huske, hvad statsministeren sagde til indledning. Han sagde netop, at en opfølgning på Holocaustkonferencen også indebærer, at man skal se på de danske embedsmænds ageren over for nazismen under besættelsen.

Kim Andersen (V):

Hr. Søren Søndergaard spørger, om jeg ikke kan slutte op om hans opfordring til, at kulturministeren giver sin udlægning af dagens tekst. Det kan jeg for så vidt godt, men det tror jeg kulturministeren selv vil tage sig af, uanset om jeg opfordrer til det ej.

Men det er min opfattelse – og det vil jeg gerne bidrage med på Venstres vegne – at jeg mener, vi i dag har rykket administrationspraksis med hensyn til disse ting, og jeg vil godt sige til hr. Frank Aaen, at det er min opfattelse, at det forhold, at en enkeltperson – det kan være en embedsmand – har været involveret i en embedsførelse, som har plettet hans navn, ikke er nok til at hemmeligstemple det pågældende arkivmateriale. Det er kun, hvis det går ud over tredjepart, hvis der er personoplysninger, som man skal respektere og håndtere følsomt, eller hvis det vedrører sager, som har statslig interesse, og som derfor ikke kan siges snævert at vedrøre holocaustarkivmateriale fra krigstiden.

Kulturministeren (Elsebeth Gerner Nielsen):

På utallige opfordringer: Det foreslag, som et flertal i Folketinget her fremsætter til vedtagelse, indebærer ikke, at den arkivlov, vi har, ændres, og det vil sige, at den lovgivning, vi har, fortsat skal overholdes.

Jeg synes, som jeg sagde i mit første indlæg, at vi har en udmærket lovgivning, og hvad angår åbenhed som sådan, går det absolut i den rigtige retning, takket være, at vi har en meget aktiv presse, og takket være, at vi har nogle aktive politikere, der bliver ved med at stille spørgsmål – med andre ord: Takket være, at vi har et godt demokrati, går det i den rigtige retning, og også takket være Tilgængelighedsudvalget, som følger udviklingen og løbende rapporterer til os om, hvordan det går.

Svaret på spørgsmålet er altså: Det her betyder ikke en ændring af lovgivningen her og nu, men det betyder, at praksis vil blive fulgt meget, meget nøje af regeringen, af kulturministe-

ren og fagministrene. I det øjeblik der viser sig at være en sag, hvor der ikke gives dispensation, men hvor der burde gives dispensation, vil sagen blive taget op, og der vil blive rapporteret til Folketinget herom.

Med andre ord: Det, der lovedes i den forelåede vedtagelse, er, at vi vil være særlig opmærksomme på den periode, som vedrører tiden før, under og efter Anden Verdenskrig. Her vil vi gøre en særlig indsats for at følge praksis, men det er jo ikke ensbetydende med, at vi ikke vil gøre det ordentligt på de andre områder. Jeg tror tværtimod, at det, der vil ske, er, at den øgede opmærksomhed om netop den historiske periode vil smitte af på, hvad der i øvrigt sker.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg vil godt sige, at for mig var det ikke videre klart på trods af alle de ting, ministeren nævnte, som skulle pege i retning af åbenhed: at vi har aktive politikere, der stiller spørgsmål, at vi har et Tilgængelighedsudvalg, at vi har en overvågende presse, osv. Det har vi jo uanset forslaget til vedtagelse.

Nu vil jeg ikke udlægge ministerens udtalelse på den måde, at regeringen ikke har fulgt praksis op til nu, for det har regeringen vel, så det er bare en konstatering af, at regeringen fortsat vil følge praksis og fortsat sikre, at loven overholdes. Men derfor er det afgørende og centrale spørgsmål: Har dette forslag til vedtagelse nogen betydning? Kan vi ikke lige så godt lade være med at vedtage det? Eller direkte til kulturministeren: Hvis vi nu undlader at vedtage dette forslag til vedtalelse, er der så noget, kulturministeren vil gøre anderledes i morgen, end hvis vi vedtager det?

(Kort bemærkning).

Frank Aaen (EL):

Når vi er bekymrede for, om man bare henholder sig til, at det stort set fortsætter, som det er i dag, er det jo bl.a. – bare for at tage et eksempel – fordi vi fra Enhedslistens side efterforsker værnemagersager fra krigens tid, og hvordan politiet har arbejdet med dem, og lige pludselig får at vide ved et tilfælde, at derovre i Justitsministeriet er et helt skab fyldt med materiale om politiets ageren under krigen. Det var fuldstændig tilfældigt, ingen vidste, det eksisterede, og vi får at vide bagefter, at man ikke engang behøver at udlevere det og først nu skal til at overveje, om man vil udlevere det. Det er

åbenbart den gældende lov, der giver mulighed for, at man ikke engang behøver at aflevere sådanne hemmelige arkiver, og jeg mener, det er derfor, vi er nødt til at høre lidt mere håndfast fra ministeren, at vedtagelsen også medfører en ny praksis og ikke bare, at man vil følge praksis.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Jeg synes, man læser den vedtagelse, som en vis herre læser Biblen.

Mig bekendt ligger hovedproblemet i, hvordan den danske flygtningepolitik var fra 1933 til 1945, og alle har været interesserede i, om der skete en forkert sagsbehandling her. Fra pålidelig kilde ved jeg, at der ligger 70.000 sager, og jeg vil gerne bede ministeren bekræfte, at der er adgang til de sager, for det er der. Problemet er, at der ikke er økonomiske ressourcer til at undersøge dem alle sammen, men det får man med vedtagelsen, fordi den faktisk lover, at der skal være økonomi til det, og man lover også i vedtagelsen, at man følger med, og hvis der er nogen åbenhedsproblemer, griber man ind. Det er da også et skridt fremad.

Derfor synes jeg også, man hellere skulle koncentrere sig om, hvordan vi får skabt de administrative rammer for, at man kan gennemgå alle disse 70.000 sager og sørge for at finde ud af, om der var en ubehagelig linje i Danmark eller ej, i stedet for at tage en eller anden fiktiv diskussion om, hvorvidt der nu er det lille komma, eller der ikke er det lille komma i vedtagelsen. Jeg vil gerne bede ministeren bekræfte over for mig, at også efter de gældende regler kan man selvfølgelig undersøge den linje, der blev lagt i denne række af afgørelser på flygtningeområdet. Det er jo det, det hele handler om, for det var det, Holocaustkonferencen rent faktisk drejede sig om.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Jeg må indrømme, at jeg ikke synes, vi er blevet meget klogere af det, ministeren sagde, og det hænger jo også sammen med, at med det forslag, vi eventuelt vedtager i dag, ser det ud, som om man fra ministeriets side har fået lokket et flertal til at gå ind for nøjagtig den samme holdning, nøjagtig den samme lov. Der er ikke nogen ny lov, og det vil sige, at der ikke er nogen ny administration af de her ting. Ministeren skal sige det på en anden måde, hvis hun skal

overbevise Folketingets medlemmer om, at der er en ny administration, for vi kan ikke se, at der er en ny administration.

Hvis ministeren mener, at der er en ny administration, så vil jeg godt spørge, om det antal på 124 afslag, der var i 1998, ville have været mindre, hvis den nye situation havde været der i 1998, og om det var sådan, at redaktør Clemmensens efterladte, der gerne vil have indblik i obduktionsrapporten om deres far, kan få lov til at få adgang til de forhold med den nye administration.

Vil der altså ske nogen regelændringer? For hvis det vil være det samme, er vi jo lige vidt.

Per Stig Møller (KF):

Holocaust, folkemord, etnisk udryddelse, fordrivelse af dem, der er anderledes, det er det 20. århundredes lavpunkt. Det må aldrig gentages, og derfor skal der forskes i det på alle måder.

Der skal også forskes i de begivenheder, som gjorde det muligt, og den passivitet, som gjorde det muligt, og som omverdenen bidrog til.

Det er også derfor, vi i forslaget til vedtagelse har nævnt besættelsestidens historie og perioden fra 1933 til 1945, for her har vi en passivitet, som gjorde det muligt at foranstalte holocaust. Da omverdenen afviste jøderne, vidste tyskerne, at de kunne gøre, som de ville.

Derfor er det meget vigtigt, at vi nu finder ud af, hvad der egentlig skete, og derfor er det også helt uantageligt, hvis man har sagt nej til, at Abessinienpapirerne kan blive undersøgt, for den danske holdning til Abessinienkrigen har jo også været et signal til Tyskland om, hvordan man kunne behandle omverdenen.

Derfor skal det herfra lyde, at hvis nogen tror, de gør nogen en tjeneste ved at afvise at offentliggøre Abessinienpapirerne, så vil det være i modstrid med det forslag til vedtagelse, der nu foreligger, for her står, at det er vigtigt, at alle dokumenter af betydning for afdækning af holocaust og besættelsestidens historie bliver tilgængelige for offentligheden. Det opfatter jeg som et helt afgørende svar på spørgsmålet om Abessinien.

Det er jo sådan, at her 60 år efter Danmarks besættelse kommer der stadig væk nye oplysninger frem om Danmarks optræden før, under og efter Anden Verdenskrig, som forrykker vores billede, og politikken under besættelsen var jo desværre ikke en følge af selve besættelsen, men i grunden en fortsættelse af den tilpas-

nings- og eftergivningspolitik, der blev ført efter den nazistiske magtovertagelse i 1933. Fra da af bøjede småstaten Danmark af over for ethvert pres fra Tyskland: Teaterforestillinger blev aflyst af justitsministeren, hvis regeringen mente, de kunne ophidse tyskerne, private foreninger gav sig allerede fra april 1933 til at aflyse gæstende jødiske kunstnere, tyskkritiske skribenter blev fyret fra de største dagblade, tyske jøder blev afvist ved grænsen, og selv efter at J-passet, jødepasset, blev indført i Tyskland, kom der ordre til paspolitiet om at afvise dem alle samt dem, der måtte se ud til at ligne nogle, der skulle have haft et j-pas, for at være sikker på at få alle spærret ude.

Enhver tanke om at ruste sig imod en tysk besættelse blev afvist af regeringen, der i 1937 slog tanken om et nordisk forsvarsforbund ned og endog i begyndelsen af 1940 sagde til de andre nordiske lande, at det kun kunne overvejes i samråd med Tyskland. Efter 9. april fortsatte denne politik.

For at forstå besættelsehistorien er man altså nødt til at forstå forhistorien, og derfor skal den fulde liberalisering af adgangen til arkiverne om den periode, som vi ønsker, omfatte perioden 1933-1950.

Når vi ikke siger 1945, men 1950, skyldes det jo, at retsopgøret først slutter i 1950, hvor man begynder at gå den modsatte vej og sende de dødsstrafdomte og livstidsdomte hjem igen, f.eks. Best og Kaj Munks mordere.

Der har været mange såkaldte sensationer om krigen i de danske aviser i den senere tid, som viser, at vi jo faktisk ikke har en ordentlig historieundervisning, og derfor er det også rigtigt at understrege historieundervisningens betydning i regeringens oplæg og i holocaustdokumentet. Det er en overraskelse, at danskerne solgte våben, industrivarer og landbrugsvarer til Tyskland! Hvem i alverden skulle de ellers have solgt dem til, når vi var et besat land?

Når vi beskæftiger os med historien, er det for at lære af den. Det 20. århundredes uhyrligheder mod egne og andre folk skal vi gøre, hvad vi kan for at undgå i det 21. århundrede. Dette er også moralen fra Holocaustkonferencen og grunden til, at vi går ind for forslaget om det nystartede holocaustcenter, som andenbehandles i morgen.

Lad os få al viden frem om, hvorfor og hvordan og i kraft af hvilken baggrund såvel nazismens som kommunismens forbyrder og

masseudryddelser kunne ske. Kan vi finde en vaccine, skal den anvendes, men først og sidst består den vel i, at vi mennesker skal lære at opføre os anstændigt og undlade at tro på de totalitære ideologiers og utopiers strålende løfter, som bare lige kræver nogle beklagelige ofre på vejen. Ofrene skal vi nok få, men løfterne indfries aldrig.

Når vi så skal åbne arkiverne, vil jeg sige i forbindelse med den debat, vi lige har haft, at det interessante ikke er at finde en tilfældig embedsmand, der har skrevet under på et stykke papir, for det afgørende er jo, om han har skrevet under i overensstemmelse med den politiske beslutning, regeringens beslutning. Det afgørende ligger jo i, hvem der traf beslutningen, og efter hvilke direktiver der er blevet handlet.

En embedsmand er jo kun interessant, hvis han har brudt mod direktivet oppefra. Det interessante er jo ikke, at han har fulgt et direktiv sådan som f.eks. paspolitiet i 1938. Derfor skal vi ikke løbe fra, at der i den periode givetvis først og fremmest var et politisk ansvar for embedsverdenen.

Ole Sohn (SF):

Måske er det lidt usædvanligt, men jeg tror, jeg vil benytte indledningen til at takke statsministeren for hans indledende bemærkninger, hvor jeg syntes, statsministeren kom meget fint rundt dels om historien om Holocaustkonferencen, dels om slutdokumentet derfra: dets vigtighed som et bidrag til at lære af historien og netop bruge det til at lære, så vi undgår gentagelser.

Jeg er også meget glad for bemærkningerne i statsministerens indledning om, at det nye, vi også har lært, og som også er en følge af Holocaustkonferencens sluterklæring, jo netop er, at vi i forbindelse med vores arkiver også skal se besættelsestiden an, også se, hvordan danske embedsmænd og dermed også det danske politiske system har ageret. Det kan ikke længere være anledning til afslag på arkivadgang.

Det er en åbenhed, som jeg synes er en tak værdig, fordi der her tidligere er givet nogle afslag, og det er klart, at de, der tidligere har fået afslag på deres ansøgninger med den begrundelse, nu kan søge igen, hvis vedtagelsen her går igennem.

Også fra SF's side vil vi gerne understrege en stor støtte til sluterklæringen fra Holocaustkonferencen, dels i respekt og ære for ofrene og dem, der stod imod, dels for også at understre-

ge vigtigheden af, at nazitidens forbrydelser af-dækkes, ikke mindst for at modvirke, at historien gentager sig, for det er jo ikke kun historisk, vi kan tale om nationalisme, nationalistiske strømninger og hæmningsløse nationalistiske ledere; det har vi jo set også i nyere tid i Eksjugoslavien, og vi ser det også den dag i dag. Faktisk synes jeg, vi oplever et skred i holdninger.

Nutidens nationalistiske strømninger giver mindelser om fortiden. Deres budskab er det samme: Vi skal være os selv nok. Midlerne er også de samme: mistænksomhed og had over for anderledes tænkende. Resultatet er det samme: Forråelsen tager til.

I dag bliver der faktisk sagt ting, som var fuldstændig utænkelige for bare 5 år siden, og det er jo udtryk for et skred, et uhyggeligt skred. Derfor er det væsentligt, at vi holder fast i historien og historiens forbrydelser for at lære af det, for at undgå gentagelser.

Vi skal for alt i verden stå op imod den selvtilstrækkelighed, som nationalisme er et udtryk for, og advare imod en udvikling, som har så klare paralleller til 1930'erne, at man skal være direkte historieløs for ikke at kunne se farerne heri, og netop for at lære af historien, er det utrolig vigtigt, at arkiverne er åbne.

Jeg havde gerne set, at man havde lavet en generel sænkelse af tilgængelighedsfristerne, og det vil jeg arbejde for, når vi nu skal til at revidere arkivloven, for jeg mener, det er væsentligt. Hensyn til statens sikkerhed vil aldrig nogen sinde kunne strække sig så lang tid tilbage, og det er der også en lang række andre lande som har erkendt, og derfor har de nedsat tilgængelighedsfristerne.

Det er ikke det, der er på dagsorden i dag. Det, der for mig er vigtigt, også med det forslag til vedtalelse, der ligger, og som SF tilslutter sig, er, at man også giver en fortolkning af, hvad en liberal adgang til arkiverne for perioden 1933-1950 indebærer, for den indebærer, at alle dokumenter af betydning for afdækning af holocaust og besættelsestidens historie bliver tilgængelige for offentligheden, og den indebærer naturligvis, at en række af dem, der har fået afslag inden Holocaustkonferencen og inden dagens debat, med henvisning til vedtagelsen kan lave en ny ansøgning.

Naturligvis går jeg ud fra, at alle i salen her, også de partier, som har advokeret imod forslaget, er enige i, at når man får adgang til ikke normalt tilgængelige sager, som den her vedta-

gelse lægger an til, indebærer det naturligvis ikke, at man også kan offentliggøre personfølsomme oplysninger. Man kan gennemgå sagerne. Nogle gange vil der være navneforbud, og nogle gange vil der være forbud mod at offentliggøre sygdomsforløb og andre personlige hændelsesforløb, som er forskningsmæssigt uvedkommende, men man kan ikke bruge hensynet til statens sikkerhed eller beskyttelse af embedsmænd som et argument for et afslag.

Derfor vil der være nogle, som med rette kan lave en ny ansøgning og dermed få adgang til at kunne forske, sådan at vi kan leve op til sluterklæringen på Holocaustkonferencen, at alle sten skal vendes om nazitidens forbrydelser med det klare formål at undgå en gentagelse af historien.

Peter Skaarup (DF):

Dansk Folkeparti har med glæde medvirket til, at der blev den her debat, og vi synes i øvrigt også, det er godt, at alle partier i Folketinget har stået bag, at der skulle være en debat om de arkiver, som har været meget omdiskuteret.

Selvfølgelig har også en opfølgning af Holocaustkonferencen været vigtig for os. Vi mener, at der via det forslag om nedsættelse af et dansk center for holocaust- og folkedrabsstudier, som Folketinget behandler i øjeblikket, er taget et meget vigtigt skridt, og jeg mener i og for sig ikke, vi behøver at debattere det meget mere. Sådan er det, og det har alle partier på Christiansborg heldigvis besluttet sig for at bakke op bag.

Derimod må vi nok sige, at det er noget mere skuffende at opleve regeringens holdning og ageren. Det er jo nærmest med djævelens vold og magt, man har villet samle et flertal, som ikke vil være med til at åbne arkiverne.

Vi synes, at man burde have sagt helt anderledes åbent: Der er ikke noget at skjule. Det er så gamle begivenheder, at der ikke er nogen som helst problemer i, at offentligheden kan få kendskab til, hvad der er foregået før 1950, men det har man altså ikke valgt. Med alle mulige krumspring, som tidligere ordførere har været inde på, er man med en 3-4 forskellige udkast altså nået frem til den vedtagelse, som vi så har fået læst op her fra Folketingets talerstol, men som efterlader nogle meget dybe spor, der går i retning af fortsat lukkethed. Det er drønærgeligt, synes vi i Dansk Folkeparti, at man ikke lever op til de vedtagelser, der blev lavet i forbindelse med Holocaustkonferencen, eller i hvert

fald til de intentioner, der lå bag de vedtagelser, der blev lavet på Holocaustkonferencen.

Vi synes, det bliver spændende at følge, hvad man gør i andre lande. Vi tror på, at man i andre lande vil være mere liberal med hensyn til at give adgang til arkiverne. Vi ved f.eks. fra USA, at det er meget nemmere at få adgang til arkiverne derovre, end det er her i Danmark.

Vi synes også, at man fra regeringens side burde have sagt: Det her tilgængelighedsudvalg, som i dag har meget en lille og begrænset magt, skal have adgang til at undersøge de sager, hvor der er blevet givet afslag. Og som nævnt var det jo 124 i 1998, og i perioden fra 1. november 1996 til 31. december 1997 var det 104 afslag. Det er altså ret store tal, vi taler om.

Med i de her afslag er det, vi tidligere har været inde på i forbindelse med debatten: tyskerbørnsagerne, sagen om Søren Kam, krigsforbrydersagerne, hvor familierne gerne vil have en undersøgelse af, hvad der egentlig er sket en far eller en mor, som er blevet myrdet af den tyske værnemagt under Anden Verdenskrig. Det har man ikke kunnet få lov til at få noget at vide om. F.eks. har de efterladte til redaktør Clemmensen, der blev myrdet, ikke fået lov til at få adgang til oplysninger om obduktionsrapporten, som var ret afgørende i forbindelse med, om man kunne bevise, at det var Søren Kam, der var den direkte morder. På den måde tyder alt på, at man ikke vil komme videre, næsten ikke et eneste skridt videre, i retning af åbenhed om de her ting.

Så har vi selvfølgelig også mærket os, at man i det vedtagelsesforslag, som er fremsat af regeringspartierne, bl.a. lægger op til, at der skal ske en ændring af arkivloven. Det er selvfølgelig godt, men hvis den ændring af arkivloven ikke medfører mere åbenhed, så er det ikke særlig godt. Og det kan undre os, at man i den fjerde pind i forslaget til vedtagelse taler om, at tilgængelighedsbestemmelserne skal ændres, og at det skal ske i Folketingets samling 2001-02. Det vil sige, at vi formentlig skal helt frem til 2002, før der kommer en ændring, måske ikke engang i en bedre retning, og det vil også sige, at opfølgningen fra regeringens side er højst mangelfuld. Hvis man endelig skulle give regeringen en lille smule tid, så burde det i hvert fald ske lige umiddelbart efter sommerferien, men det har man ikke engang villet.

Vi mener også, at det skal gøres muligt – og det er et forhold, som bl.a. dagbladet Information har beskæftiget sig meget med i en hel ar-

tikelse – at give Tilgængelighedsudvalget mere magt. En af de ting, som er interessante, er, om man kan få lov til at undersøge sager selv, men altså også, om vi kan sikre, at Tilgængelighedsudvalget giver lov til, at andre end bare forskere får adgang til arkiverne. Det burde da være rimeligt nok, at f.eks. familier eller privatpersoner kunne få adgang til arkiverne.

Vi er altså i det store og hele meget skeptiske over for den formulering, der er valgt, nemlig det her med den liberale adgang, en så liberal adgang som muligt. Vi tror ikke på, det giver den arkivadgang, som er nødvendig, og hvis ikke vi sikrer en tilstrækkelig arkivadgang, så skabes der myter, og det vil være drønærgerligt for den åbenhed, som vi ellers troede at Folketinget ville være med til på det her område.

(Kort bemærkning).

Søren Hansen (S):

Nu drejer denne debat sig om Holocaustkonferencen i Stockholm, og hovedbudskabet derfra var, som en række ordførere har været inde på, at undgå en gentagelse af den rædselsfulde historie, vi har været vidne til.

Nu har vi så fået et indlæg her, der af en eller anden grund fuldkommen ser bort fra det, denne her sag egentlig drejer sig om. Hvorfor mon?

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Jeg skal forsøge at forstå, hvad spørgsmålet egentlig gik på. Jeg mener, jeg faktisk omtalte alle de pinde, som regeringspartierne har i det her forslag til vedtagelse, og med til det hører, at man laver et holocaustcenter. Det er noget, vi går ind for i Dansk Folkeparti. Vi mener blot, at dér, hvor uenigheden er, og dér, hvor det er interessant for Danmark at gå videre, er på arkivområdet, og derfor er det klart, at meget af den debat, som er her i dag, selvfølgelig drejer sig om det spørgsmål.

Jeg finder ikke, at hr. Søren Hansen i forbindelse med debatten i dag overhovedet har svaret på nogen af de relevante spørgsmål, der handler om, hvorvidt man vil sikre en øget arkivadgang. Jeg kan i hvert fald se af forslaget til vedtagelse, at det ikke vil give nogen som helst direkte mulighed for, at arkivadgangen bliver bedre, og det er ærgerligt.

Derfor mener jeg, at man fra regeringspartierne side burde have overvejet det her meget bedre og meget nøjere, end man har gjort i dette forslag til vedtagelse.

(Kort bemærkning).

Ole Sohn (SF):

Det er bare sådan en lille parlamentarisk ting: Hr. Peter Skaarup giver udtryk for, at man med en vedtagelse kunne ændre arkivloven. Det går jeg ud fra at Dansk Folkeparti er enige i at man ikke kan gøre med en vedtagelse, at det kræver et forarbejde, hvor det i øvrigt er meget rimeligt at inddrage de berørte kredse. Det, man kan gøre med en vedtagelse her, er, at man kan ændre administrationen af en eksisterende lov og lægge an til en revision af selve loven.

Kan hr. Peter Skaarup ikke bekræfte, at statsministeren indledningsvis tilkendegav, at Holocaustkonferencens sluterklæring med statsministerens understregning her indebærer, at eksempelvis danske embedsmænds og det politiske systems gøren og laden i besættelsestiden også bliver genstand for åbenhed?

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Jeg kan godt bekræfte, at vi ikke kan ændre nogen love i dag, men vi kan sende nogle signaler til ministerierne, der i øjeblikket nægter folk adgang til arkiver, som vil være gode at få frem.

Jeg kan bare konstatere, at det forslag, vi i dag muligvis vedtager, fordi der er et flertal, der ønsker det, ikke giver en lempeligere administration, sådan som jeg ser det. Jeg kan ikke se, præcis hvor det er, at det vil give en lempeligere administration. Jeg håber selvfølgelig, det vil være tilfældet, men jeg kan ikke se, præcis hvor det vil være.

Derfor vil jeg da også godt spørge hr. Ole Sohn, hvorfor hr. Ole Sohn ikke kunne støtte det forslag til vedtagelse, som har været i cirkulation, og hvor man pålægger regeringen at sikre fuld tilgængelighed til alt offentligt arkivmateriale fra før 1950. Det vil ikke være en ændring af loven, men det vil være et signal om, at det altså er det, embedsmændene og ministerierne skal køre efter. Det kører de ikke efter i dag, og det er det, vi skal have ændret.

(Kort bemærkning).

Ole Sohn (SF):

Nu er det jo ikke mig, der er ordfører for forslagsstillerne, hvorfor jeg ikke kan besvare spørgsmålet. Men jeg vil da gerne alligevel referere til, hvad jeg sagde, hvilket netop bekræfter hr. Peter Skaarups spørgsmål.

Men jeg fik ikke svar på mit spørgsmål til hr. Peter Skaarup, om han kunne bekræfte, hvad

statsministeren sagde indledningsvis under dagens debat. Hr. Peter Skaarup var måske ikke til stede, for hvis han var her, går jeg ud fra, at han har hørt det.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Jeg var faktisk til stede, og jeg hørte udmærket, hvad statsministeren sagde, men statsministre kan jo sige mange ting. Spørgsmålet er bare, om det i praksis kommer det til at føre noget reelt med sig. Det er det, vi er nødt til at forholde os til fra Folketingets side, og det er også derfor, kulturministeren tidligere under debatten nævnte, at det er godt, vi har de her aktive folketingsmedlemmer, der stiller mange spørgsmål.

Dér er det så, jeg siger, at jeg synes da også, det er fint, at vi har nogle folketingsmedlemmer, der stiller mange spørgsmål, men det burde bare være sådan, at det ikke var nødvendigt at stille spørgsmål. Det kan jo ikke passe, at fordi et familiemedlem til en person, der har levet under Anden Verdenskrig, ikke kan få adgang til nogle forskellige oplysninger, skal et folketingsmedlem hver eneste gang ulejlig sig med at tage en sådan sag op i Folketinget.

Det burde køre helt af sig selv. Der burde være en lempeligere administration. Jeg har tidligere nævnt Søren Kam-sagen, hvor familien til Clemmensen, der blev myrdet, ønskede aktindsigt i, hvad der var af materiale omkring obduktionsrapporten. Det kunne den ikke få.

Dér er det så, jeg spørger statsministeren og andre her i dag: Kan man med den lempeligere administration, som man siger vil komme, sige, at redaktør Clemmensens efterladte kan få lov til fremover at få adgang? Nej, det tror jeg ikke, for jeg har ikke fra nogen af ministrene hørt, at man vil give adgang til en lempeligere administration. Det vil være glædeligt, hvis kulturministeren eller statsministeren vil sige det, men det har de ikke sagt, og derfor tror jeg ikke på det.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Ole Sohn for en kort bemærkning, og det er den sidste til hr. Ole Sohn i denne omgang.

(Kort bemærkning).

Ole Sohn (SF):

Det er blot for at udtrykke glæde over, at hr. Peter Skaarup tilkendegiver, at i det forslag til

vedtagelse, han helst så vedtaget, ligger der en signalværdi.

Jeg er også glad for, at hr. Peter Skaarup bekræfter, at når statsministeren giver udtryk for noget her fra talerstolen, så ligger der også en signalværdi heri. Det er muligt, at signalet ikke bliver fulgt. Så er det godt, at der også i forslaget til vedtagelse står, at Folketinget kræver, at regeringen løbende orienterer, sådan at vi har mulighed for at gribe ind, hvis administrationen ikke følger det signal, der ligger i Holocaustkonferencens slutdokument.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Jeg synes bare, man kunne have undladt al den opfølgning fra folketingsmedlemmers side, de spørgsmål og den kontrol, der nu skal til, ved at have støttet det forslag om at give fuld åbenhed, der var i cirkulation på et tidspunkt, og jeg kan ikke se, hvad der er af problemer i det.

Jeg tror også, at SF har kæmpet for, at vi skulle have åbne arkiver, og derfor er der grund til at følge denne sag yderligere op, men som sagt kan vi ikke blive ved med, at det er på folketingsmedlemmers private initiativ, at der hele tiden skal følges op.

Det bør være sådan, at det bare kører efter en snor og der er fuld åbenhed.

Første næstformand (Ole Løvig Simonsen):

Hr. Peter Duetoft som ordfører.

Peter Duetoft (CD):

Jeg vil gerne starte med at sige tak til statsministeren og kulturministeren for oplæggene her i dag, og jeg vil gerne sige en speciel tak til statsministeren, fordi statsministeren spurgte, om jeg ville være med i delegationen til Holocaustkonferencen i Stockholm. Så jeg har jo den belastning nok at være det eneste folketingsmedlem, der faktisk ved, hvad der foregik på den konference, fordi jeg jo selv var der.

Jeg må sige, at med al respekt for diskussionen om arkiver, og hvor vigtig den end kan være, så er det altså for meget i forhold til det, Holocaustkonferencen også handlede om. Den handlede faktisk om meget andet end arkiver.

Det er da rigtigt, at det er en vigtig diskussion, hvor åbne vores arkiver skal være, og at vi skal huske vores historie og alt det her, men man må altså ikke glemme, at Holocaustkonferencens hovedbudskab også handlede om at være beredt og være forsigtig i dagen i dag.

Historien er virkelig, historien er vigtig, men historien er vigtigst, hvis den får følger for i dag, og det, der var Holocaustkonferencens budskab, var, at bekæmpelsen af racisme, anti-semitisme, intolerance osv. skulle speedes op.

Det er jo en kendsgerning, at der er manglende viden også i Danmark om de her ting. Da vi i sin tid foreslog holocaustcentret, blev der i Undervisningsministeriet lavet en undersøgelse af skoleelevernes viden i dette land. 97 pct. af vore skoleelever fortalte, at de vidste, at der var blevet slået jøder ihjel under krigen. Fint nok. Det glædede undervisningsministeren sig så meget over, at hun helt glemte at være for holocaustcentret. Men kendsgerningen var, at gik man videre i spørgsmålene, så var der omkring en tredjedel af de unge mennesker, der mente, at Heinrich Himmler var en tysk menneskerettighedsforkæmper, og der var en tilsvarende procent, der ikke kunne svare på, hvad Auschwitz var. Og havde man spurgt, hvad Krystalnatten var, eller spurgt, om der var diskrimination i Tyskland i 1933 og 1934, havde man garanteret fået resultater, der var endnu værre.

Der er en manglende viden ikke mindst blandt unge mennesker om de fundamentale funktioner i holocaust, og derfor er det vigtigt, at man sætter ind med efteruddannelse for lærerne, bl.a. i Yad Vashem i Jerusalem, men også, at man sørger for, at man får modvirket Internetproblemerne.

Jeg har tidligere i dag i en kort bemærkning nævnt, hvilket underligt stof man kan finde på Internettet. Men man falder jo kun for påstandene om, at Auschwitz aldrig har eksisteret, hvis man ikke ved noget om det og aldrig er blevet vaccineret mod de synspunkter.

Kendsgerningen er derfor, at det, der måske var det vigtigste i Holocaustkonferencen, var undervisningsindsatsen og diskussionen om indsatsen omkring Internettet.

Arkiverne er spændende at diskutere. Jeg har fuld tillid til, at man har åbenhed, og jeg har da fra centret for holocaustforskning jo også hørt, at der altså er disse 70.000 sager, man kan tage fat på, så man har da godt nok et eller andet at lave.

Men det, som jeg også synes er vigtigt at holde fast i i dag, er, at hvis man går ud på gader og stræder i Danmark og siger holocaust, så tænker alle på dødslejrene, men sandheden er jo, at det kun er halvdelen af holocaust. Det var jo den endelige løsning, og det var den endelige

konsekvens. Det er måske nok så interessant for et demokrati i dag, hvordan et civiliseret europæisk samfund, et demokrati, kunne opleve fra først i 1920'erne og frem til 1933, at op til nogle og fyre procent af vælgerne støttede et parti, der på programmet havde udryddelse af en befolkningsgruppe. Og at man i de grænseegne af Tyskland, der lå tættest på Danmark, havde de højeste procenter, var måske nok en overvejelse værd.

Det viser sig jo al fald, at hvis man uden modsigelse tillader accept af partier, der render rundt med et diskriminerende, intolerant budskab, så er det farligt, for det fører til ligestilling, og det fører til, at man skal have prygelknaber.

Efter Holocaustkonferencen blev jeg skældt meget ud i nogle danske medier, fordi jeg sammenlignede metoderne i et dansk parti – det mest danske i dette Folketing, siger man – med de metoder, som Hitler brugte. Jeg har svært ved at se forskel på, at man går ud og siger, at det er de fremmedes skyld, at al hjemmehjælp i Danmark er dårlig, og at man i Tyskland sagde, at når der var huller i vejen eller man tabte en krig eller havde økonomiske problemer, var det jødernes skyld.

Mekanismen var den samme, nemlig at udnævne én veldefineret gruppe til prygelknabe for alt i denne verden.

Jeg skal ikke gøre mig til dommer over, hvad nogle partier gør. Jeg vil bare sige, at vi i det politiske system immer væk også har et ansvar for, at den sprogbrug og de metoder, vi bruger i det demokrati, vi kender i dag i Danmark, også er af en sådan karat, at det ikke fører til, at nogle – ikke her i Folketinget, men galninge ude i det danske samfund – mener, at det er legitimt at gøre hvad som helst over for de mennesker, der lever på en anden måde end vi.

Det er læren fra holocaust. Det er læren fra den del af holocaust, der startede i 1923 og sluttede i 1933, og det var det, Holocaustkonferencen også handlede om. Så lad være med at lade debatten drukne i arkivdiskussioner. Det er synd både for ofrene og for Danmark.

(Kort bemærkning).

Kim Behnke (FRI):

Jeg deler til fulde hr. Peter Duetofts aversion mod nationalsocialismens gøren og laden før og under Anden Verdenskrig. Men ud fra hr. Peter Duetofts ambition om, at bevidstheden og ikke mindst indlæringsniveauet og vidensniveauet

blandt unge i det danske samfund skal være større, har jeg svært ved at forstå, at det ikke også er vigtigt, at danske børn og unge kender den danske historie og ikke lever i den lidt naive forestilling om, at Danmark var et stærkt land i forbindelse med de allierede, der søreme skulle sørge for at få nedkæmpet Hitlers rædselsregime. For kendsgerningen er, at meget af det, der foregik fra danske myndigheders side og fra danske politikeres side i starten af krigen, bestemt ikke var modstand. Det er vel også et vigtigt budskab. Det kan vi kun få dokumenteret og få frem, hvis arkiverne bliver åbnet. Er hr. Peter Duetoft ikke enig i det?

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Jeg kan bare sige til hr. Peter Duetoft, at netop med hensyn til det, som hr. Peter Duetoft gerne vil have frem, nemlig åbne arkiver, gør hr. Peter Duetoft sig selv en bjørnetjeneste ved at støtte den formulering, som regeringen har valgt, for den sikrer nemlig ikke fuldt åbne arkiver. Den sikrer en så liberal mulighed i forhold til arkiverne som muligt, men den sikrer altså ikke åbne arkiver. Så derfor skal man i hvert fald ikke bruge den argumentation.

Jeg kan ligesom forstå af det, der bliver sagt af hr. Peter Duetoft, at der henvises til, at Dansk Folkeparti skulle kunne sammenlignes med noget af det, der foregik under Anden Verdenskrig. Der vil jeg da godt bede hr. Peter Duetoft komme med eksempler på det, for jeg mangler en fuldstændig forståelse af, hvor lighederne skulle være mellem et nazistisk regime og det, der foregår i dansk politik i dag. Der er stor forskel, kæmpeforskel, og derfor synes jeg, det vil være rart at få nogle eksempler på det. Det må hr. Peter Duetoft vel kunne komme med.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (SD):

Jeg vil gerne starte med at sige, at jeg er helt enig med hr. Kim Behnke. Selvfølgelig skal de åbne arkiver være med til at sørge for at højne bevidstheden om, hvad der skete dengang. Jeg mener faktisk også, at vi bør gribe fat i folkeskoleloven. Jeg mener også, at vi dér er nødt til at styrke historieundervisningen, for der er altså også noget dér, der er kikset fra 1975-loven og fremefter. Historieundervisningen er simpelt hen for ringe, og nogle steder er den faldet helt bort. Så jeg er helt enig i det.

Men en åbning af arkiverne og en forbedring af folkeskolehalløjjet har jo ikke kun den historiske interesse, og det er det, jeg gør lidt ophævelser over for. Det skal også have en følge i dag. Det skal sættes i relation til nu. Og når vi skal gå så meget ned i historien, også alle de fejltrin, der blev gjort dengang af danske myndigheder osv., så skal det jo være for at være med til at undgå, at det samme sker i dag.

Så vil jeg godt til hr. Skaarup sige, at det, denne vedtagelse gør, er for det første, at den med det enormt meget åbne materiale, der ligger – jeg har i dag nævnt tal på 70.000 sager om dansk indvandrer- og flygtningepolitik i 1930'erne og op til 1945 – sikrer, at der er penge til overhovedet at gøre noget ved det. For det andet sikrer den – og det står jo også dér – at man, hvis der bliver problemer, skal gribe ind. Det synes jeg er tilfredsstillende, og det vil jeg godt gå videre med.

Jeg ved, at der er meget, meget store problemer med at finde ud af, hvordan man skal bearbejde de der mange sager for at finde ud af, hvordan dansk flygtningepolitik faktisk var på det tidspunkt. Det er jeg så tilfreds med, og hvis det ikke er godt nok, må vi gribe ind senere.

Så vil jeg til hr. Skaarup sige om det sidste spørgsmål, at det har jeg faktisk allerede sagt noget om i min ordførertale. Jeg har aldrig sagt, og jeg kan heller ikke citeres for her i Folketinget at have sagt, at Dansk Folkeparti og DNSAP er ens, eller at de har samme politik. Jeg har aldrig påstået, at Dansk Folkeparti skulle være nazister. Men jeg har påstået, at Dansk Folkepartis metoder er de samme. Jeg har påstået, at man skriver artikler landet rundt – hvad bl.a. hr. Skaarups partileder har gjort – der fortæller, at når hjemmehjælpen i Hjørring er ringe, så er det de fremmedes skyld, og når der er sociale problemer i Danmark, så er det de fremmedes skyld, og når der er kriminalitet i Danmark, så er det de fremmedes skyld.

Det er fuldstændig samme metode, som da Hitler rendte rundt og sagde, at alle problemer i Tyskland var jødernes skyld. Man udpeger én gruppe, som man giver skylden for det hele, og så hetzer man mod den. Det er den metode, jeg har angrebet. Men jeg har ikke påstået, at nogen i Dansk Folkeparti – ja, det ved jeg ikke, nu skal jeg ikke generalisere, men i hvert fald ikke nogen af dem, jeg kender i Dansk Folkeparti – er nazister. Noget sådant har jeg aldrig nogen sinde drømt om at sige.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Lige med hensyn til det første, som hr. Peter Duetoft er inde på, nemlig spørgsmålet om Dansk Center for Holocaust- og Folkedrabsstudier, så er der jo et forslag her i Folketinget, som vi behandler i øjeblikket, som sikrer præcis det, som hr. Peter Duetoft gerne vil. Derfor mener jeg ikke, at selve den vedtagelse, vi har i dag, har noget særligt formål. Det er en gentagelse af det, der ligger i selve det forslag, som vi behandler, men det er ikke noget i sig selv.

Så vil jeg godt sige til det med, at Dansk Folkeparti skulle mene, at det er de fremmede, der er skyld i, at man ikke kan få hjemmehjælp osv.: Det har vi sågu aldrig sagt. Vi har aldrig sagt nogen steder, at det skulle være på den måde. Vi har sagt, at den flygtningepolitik, Danmark fører, er alt for liberal. Det er det, vi har sagt, og det er vi imod at den er. Men vi har aldrig udtalt noget i den sammenhæng, som hr. Peter Duetoft er inde på her.

Så vil jeg også afslutningsvis sige: Tror hr. Peter Duetoft ikke netop, det er et problem for mange børn, der vokser op i dag, når hr. Peter Duetoft sammenligner et dansk demokratisk politisk parti, Dansk Folkeparti, med, hvad der foregik under nazitiden, hvor der var folkemord, hvor der var koncentrationslejre, hvor der var udrensninger? Tror hr. Peter Duetoft virkelig ikke, at det er et problem for ungdommen, hvis man hører politikere drage den slags helt urimelige sammenligninger?

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Søren Søndergaard for en kort bemærkning – til hr. Duetoft, for at der ikke skal opstå misforståelser.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Uden at gå i diskussion med formanden vil jeg hævde, at jeg godt kan se forskel på hr. Duetoft og hr. Skaarup. Men jeg vil forholde mig til en enkelt ting, som hr. Duetoft var inde på, nemlig hvad det er rimeligt at debattere her, og dér vil jeg bare sige:

Det er selvfølgelig hr. Duetofts valg at beslutte, at det her skal handle om hele Holocaust-konferencen, og det synes jeg er fuldstændig rimeligt. Jeg synes også, det er rimeligt, at hr. Duetoft tager de ting op, han ønsker. Jeg vil bare gøre opmærksom på, at da jeg henvendte mig til hr. Duetoft i begyndelsen af februar, da

gjorde jeg det jo med et forslag til en tekst for denne her forespørgsel og så med et forslag til et forslag til vedtagelse. Det er rigtigt, at der ikke lå nogen forpligtelse til, at nogen skulle støtte det forslag til vedtagelse, men det fremgik klart af det forslag til vedtagelse, at det, vi ønskede, var et spørgsmål om arkiverne.

Derfor vil jeg bare bede hr. Duetoft medgive os, at vi så også ud fra det naturligvis har ret til at koncentrere os om det, som vi hele tiden har ment denne her diskussion skulle handle om: arkiverne. Så ved hr. Duetoft selvfølgelig også godt, at vi i andre sammenhænge selvfølgelig meget gerne vil diskutere, hvordan man bekæmper racisme og fremmedhad og fremmedfjendsk lovgivning, hvad enten det er en borgerlig eller en socialdemokratisk regering, der gennemfører den.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Nu må hr. Søren Søndergaard ikke lægge mig i munden, at jeg står og forsøger at være overdommer over, hvad man må diskutere, men jeg har da bemærket, at man i teksten til denne forespørgsel har skrevet: herunder arkivgang. Det betyder jo da også, at det er Holocaustkonferencen, man skal diskutere, og det, jeg i stilfærdighed tillod mig at sige, var, at der faktisk var mange andre emner oppe, der også var værd at diskutere.

Så må jeg til hr. Skaarup sige, at jeg føler mig helt tryk ved den vedtagelse, der er her. Jeg er overbevist om, at vi når det mål, vi vil, og hvis ikke, så kan vi jo gribe ind, og det er jeg helt tilfreds med.

Så vil jeg godt lige igen anfægte hr. Skaarup: Jeg har ikke sagt, heller ikke fra denne talerstol og heller ikke andre steder, at den politik, som Dansk Folkeparti fører, er nazistisk. Det har jeg ikke sagt, og det skal hr. Skaarup lade være med at komme og pådutte mig. Men det er til ladt i et demokrati at advare om, at de metoder, der én gang i den europæiske historie har ført til en totalt ødelæggende situation, behøver man ikke bruge i den danske politik i dag. Og jeg tillader mig altså stadig væk at sige, at det gør Dansk Folkeparti. Det er muligt, at Dansk Folkeparti ikke har sagt det, men partileder fru Pia Kjærsgaard har skrevet det, og jeg kan henviser til en artikel i Nordjyske Stiftstidende, hvor fru Pia Kjærsgaard i en artikel om hjemmehjælpen slutter med at skrive: Hjemmehjælpen er dårlig. Vi giver også alt for mange penge til de

fremmede, der kommer til dette land, og det gør så, at vi ikke har råd til noget som helst andet.

Det er muligt, det ikke er sagt, men det er immer væk skrevet.

Så er jeg nødt til også at sige til hr. Skaarup, at hr. Skaarup ikke hørte efter, hvad jeg sagde i min ordførertale. Jeg har netop advaret imod, at man skulle opfatte holocaust alene som det, der foregik efter 1933. Det, der for det danske demokrati i dag måske er mest interessant, er, hvad der skete fra de første år i 1920'erne og frem til 1933, nemlig hvordan mennesker med den ideologi kunne voldføre et helt samfund ved at bruge en retorik, som jeg så bare advarer imod, man bruger i dag i et dansk parti, der er valgt her i Folketinget.

Jeg advarer bare imod det, og jeg siger, at metoden er den samme. Og lad være med nu for tredje gang at komme op og påstå, at jeg siger, at Dansk Folkepartis politik er nazistisk. Det har jeg aldrig sagt, og jeg drømmer som sagt heller ikke om at sige det.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Nu er det sådan, at medlemmerne har ret til tre korte bemærkninger, så hr. Skaarup får den tredje og dermed sidste korte bemærkning til hr. Duetoft.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Jamen hr. Peter Duetoft bruger meget tid på at benægte det, som hr. Peter Duetoft mener ikke at have sagt, og lad os så feje det af bordet og sige: O.k., lad os lade være med at diskutere, hvad der er sagt og ikke er sagt her i Folketingssalen.

Men lad mig så blot sige, at det, at hr. Peter Duetoft i en af landets største aviser sammenligner fru Pia Kjærsgaard med Hitler, gør jo, at bl.a. den ungdom, som hr. Peter Duetoft meget gerne vil undervise i, hvad der skete under Anden Verdenskrig, får et fuldstændig forvrænget billede af, hvad der foretog, fordi hr. Duetoft sammenligner fru Pia Kjærsgaard med Hitler, hvor sammenligningen er fuldstændig irrelevant.

Der er overhovedet ikke nogen sammenligning, og derfor mener jeg, at hr. Peter Duetoft skyder langt over målet, og de der frie citater, som kommer fra Nordjyske Stiftstidende, kunne jeg godt tænke mig at se, for de er meget frie, som jeg hørte dem. Jeg kender tilfældigvis vo-

res partileder, og hvordan hun skriver sådan noget. Hun skriver bestemt ikke på den måde, som hr. Peter Duetoft nævner her.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Peter Duetoft, og derefter regner jeg med at gå tilbage til ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Jeg vil med glæde i fællesskab med hr. Skaarup finde de citater, jeg snakker om, og har fru Pia Kjærsgaard ikke skrevet dem selv, så har hun vel fået en eller anden til det. Sådan er det jo også i det system. Men lad os bare lede efter dem.

Det andet, jeg godt vil sige, er bare for tredje, fjerde, syvende gang: Hr. Skaarup skal ikke komme med den der med, at jeg siger, at fru Pia Kjærsgaard er Hitler, eller at Dansk Folkeparti er nazister. Det er ikke det, jeg siger. Det var heller ikke, hvad jeg sagde i den store avis, og det var ikke, hvad jeg sagde bagefter i radioen fra USA., og det var ikke, hvad jeg sagde i fjernsynet.

Jeg har hele tiden holdt fast i, at det, det drejer sig om, er, at det er nogle metoder. Det er en metodediskussion. Det er nogle metoder, der går ud på at tage en gruppe ud og gøre den til prygelknabe. Det er det, jeg angriber. Jeg kunne ikke drømme om at sige det andet. Jeg er i øvrigt også blevet angrebet i ganske mange avisledere, fordi jeg ikke har sagt det andet. Man syntes nemlig, det var inkonsekvent, at jeg ikke sagde det. Men jeg angriber metoderne.

Jeg synes altså, hr. Skaarup skulle gå hjem og overveje lidt, om der ikke med hensyn til metodevalget er noget parallelitet mellem det, der skete i Tyskland i slutningen af 1920'erne og begyndelsen af 1930'erne, og så det, der sker i Danmark i dag.

Jeg siger ikke, at det er hr. Skaarup og fru Pia Kjærsgaard eller nogen, eller at Auschwitz kommer ved Ringkøbing eller noget som helst. Det er ikke det, jeg siger. Men jeg siger, at det giver legitimitet til mennesker, der er mere rabiate, og som mener, at det i dag altså er legitimt at råbe efter folk, der er fremmede, og chikanere folk, der er fremmede, og virkelig volde ubehageligheder, fordi den sprogbrug er kommet ind i den politiske debat. Det er det, jeg advarer imod.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Henrik Svane som ordfører.

Henrik Svane (RV):

Jeg vil indledningsvis takke statsministeren for hans indledning til debatten i dag. Den var betydningsfuld og vægtig, og jeg synes også, den var en statsmand værdig.

Hvad de tidligere ordførere har sagt om holocaust og den fantastiske nedsmeltning, der foregik i den forfærdelige periode i vores historie, vil jeg ikke gentage, men selvfølgelig mener vi i Det Radikale Venstre også, at det var et fantastisk dårligt kapitel i vores historie.

Jeg synes ligeledes, at kulturministeren har givet en fyldestgørende og god redegørelse for reglerne om arkivalier og ikke mindst muligheden for at opnå adgang til arkivmateriale.

For Det Radikale Venstre er der et par punkter, der er særlig vigtige, og derfor vil jeg gerne gentage dem:

Arkivalierne fra besættelsestiden er omfattet af de almindelige arkivlovsregler, og Det Radikale Venstre finder ingen grund til pludselig at skulle dispensere unødigt fra disse. Der er gode grunde til at fastsætte grænser på henholdsvis 30 og 80 år for væsentlige dokumenter. Det Radikale Venstre lægger især vægt på hensynet til beskyttelsen af borgernes privatliv. Det er ikke en ret at vide alt om sin nabo, medmindre der er særlig tungtvejende grunde til det.

Når der er tungtvejende grunde eller det anses for rimeligt at give adgang til arkiver inden den normale forældelsesfrist, kan der søges om dispensation for at få adgang til arkiverne før de angivne frister.

Som kulturministeren redegjorde for, gives den dispensation i langt de fleste tilfælde. Denne dispensationsregel er for Det Radikale Venstre tilfredsstillende som mulighed, for at offentligheden kan opnå indsigt i væsentlige forhold fra historien, i dette tilfælde specifikt besættelsestiden.

På baggrund af de punkter og de faktiske gode muligheder for at opnå adgang til arkiver inden forældelsesfristerne opfatter Det Radikale Venstre kravet om fuldstændig fri adgang til arkiverne som et både uforståeligt og uacceptabelt krav.

Omkostningerne for nogle mennesker kan blive langt større og alvorligere end den fornøjelse, en række fritidshistorikere opnår ved at få lov til at snage i andre menneskers fortid. Det synes, som om der er en eufori omkring hekse-

jægter og udstilling af nogle personers handlinger og holdninger efter åbningen af Stasiarkiverne i det tidligere Østtyskland. Jeg tror, det er en god idé at holde hovedet koldt og vurdere, hvad det egentlig er, man ønsker, når man påberåber sig offentlighedens interesse i forhold vedrørende besættelsestiden.

Samtidig er det bekymrende, hvis total åbenhed i arkiverne betyder – og det tror jeg den gør – at mange mennesker risikerer at blive udstillet offentligt af medierne, uden at der nødvendigvis er dækning for overskrifter og artikelindhold. Vi ved, hvor vanskeligt det er at nuancere sådanne historier, hvis de først ruller i pressen. Risikoen for sådanne offentlige gabe-stokke mener Det Radikale Venstre ikke kan berettiges ud fra et generelt og temmelig luftigt ønske om fuldstændig offentlighed.

Konkluderende må jeg derfor sige, at Det Radikale Venstre finder, at der i den eksisterende lovgivning er et rimeligt forhold mellem hensynet til offentlighedens interesse og beskyttelsen af privatlivets fred.

Det Radikale Venstre støtter imidlertid gerne forslaget til vedtagelse, eftersom det sætter fokus på besættelsestiden, en periode, som det er vigtigt at belyse mere nuanceret, end den hidtil er blevet, samtidig med at hensynet til privatpersoner fortsat sikres.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Søren Søndergaard kommer ind som ordfører nu, og derefter er det fru Tove Videbæk.

Søren Søndergaard (EL):

Nogle gange føles det, som om der eksisterer to vidt forskellige opfattelser af arkivadgangen i Danmark. På den ene side er der nogle, der siger, at der stort set ikke er nogen problemer, og på den anden side står der en række forskere og journalister og almindelige mennesker med afslag og en følelse af, at de befinder sig et eller andet sted, hvor det meste er lukket. Begge synspunkter kan jo ikke være rigtige, og begge synspunkter er jo nok heller ikke rigtige.

Selvfølgelig er det ikke sådan, at alt er lukket. Hvis man kigger på det, så gives der selvfølgelig langt flere tilladelser, end der gives afslag. Det er en lille procentdel afslag, der gives. Der er mulighed for at få adgang.

Men når det er sagt, er det selvfølgelig også interessant at prøve at kigge lidt på nogle af de områder, hvor folk har fået afslag. Hvad er det for nogle steder, hvor folk har søgt om mulig-

hed for at komme til at kigge i arkiverne og så har fået et afslag?

Det drejer sig f.eks. om – og det er jo det, man kan se af Tilgængelighedsudvalgets rapporter over årene – danske kommunisters overførelse til Tyskland i 1943; det drejer sig om danske statsborgeres hvervning til fremmede korps; det drejer sig om forbrydelser mod værnemagten, om jøder nægtet udrejse til forskellige lande, om politiledelsens forhandlinger med tyske myndigheder, om pas-sagen, om den flugtrute, der efter krigen blev benyttet af de tyske krigsforbrydere, og så er der det særlige om befalingsmænd fra hæren i modstandsbevægelsen, som er båndlagt i 120 år, og som der også er givet afslag på. Derfor ser vi jo på en række af de områder, hvor folk har søgt om lov, at der har de ikke fået lov, og det skaber selvfølgelig en række myter.

Der er en række myter i omløb, som forhåbentlig kun er myter: myter om f.eks. myndighedernes holdning og viden om den tyske besættelse den 9. april 1940; myter om, at myndighederne allerede i 1938 genovertog Horserøddlejren, som dengang var feriekoloni, med det formål at forberede indespærring af emigranterne; myter om samarbejdet mellem ledende danske socialdemokrater, som byttede oplysninger med den tyske besættelsesmagt, og myter om, at disse oplysninger oven i købet førte til henrettelse af danske modstandsfolk; myter om, hvad der var den egentlige årsag til, at kommunisterne i 1943 blev overført til Tyskland, osv., osv. – en masse myter, som det er svært at få afklaret og svært at få væk. Det synes vi ikke er rimeligt. Vi synes, det er vigtigt at få de myter aflivet. Vi synes, det er vigtigt at få arkivadgang.

Det, som så har været diskussionen, er spørgsmålet om personfølsomme oplysninger. Til det vil jeg sige, at for os er det fuldstændig klokkeklart, at vi ikke har nogen som helst interesse i, at personfølsomme oplysninger skal frem. Vi synes, at man selvfølgelig i tilfælde, hvor man giver adgang – og det gør man jo også i dag – skal stille nogle krav i forbindelse med, hvad der må offentliggøres.

Så vidt jeg lige har fået oplyst, er der rent faktisk givet arkivadgang i sagen om Abessinien til nogle forskere fra Roskilde Universitetscenter, og den er også givet med en række betingelser for, hvad de må offentliggøre, og hvad de ikke må offentliggøre. Det skal selv-

følgelig gøres sådan, og det kan jeg kun hilse velkommen.

Så konklusionen på det her er: Vi mener, at der kan laves en langt højere grad af åbenhed. Vi mener, at der uden nogen problemer kan laves en åbenhed fra før 1950. Vi mener i den forbindelse bare, at der skal stilles nogle krav med hensyn til særlige personfølsomme oplysninger, når det gælder offentliggørelsen.

Det er på den baggrund, jeg på vegne af hr. Kim Behnke, hr. Peter Skaarup og mig selv vil fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

»Idet Folketinget bekræfter regeringens tiltrædelse til Holocaustkonferencens sluterklæring, pålægger Folketinget regeringen at sikre fuld tilgængelighed til alt offentligt arkivmateriale fra før 1950. Personfølsomme oplysninger skal naturligvis – ligesom i dag – respekteres i forbindelse med eventuel offentliggørelse, men må ikke være til hinder for, at embedsførelsen før, under og efter Danmarks besættelse kan komme til offentlighedens kendskab.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 87).

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se ovenfor). Også dette forslag indgår her efter i forhandlingen.

Er der en kort bemærkning fra hr. Ole Sohn? Så er det nu. Det er i sidste øjeblik, men det nås.

(Kort bemærkning).

Ole Sohn (SF):

Jeg skulle lige afvente, at formanden var færdig med at læse forslaget til vedtagelse op.

Jeg har meget sympati for det forslag, som hr. Søren Søndergaard har skitseret her, men har jeg ikke ret i, at hvis man vedtager forslaget, så ligger der deri en signalværdi og ikke en ændring af loven, på nøjagtig samme måde, som der ligger en signalværdi i det forslag til vedtagelse, som er fremsat af en række partier?

Har jeg ikke ret i, at hvis man vedtager det af hr. Søren Søndergaard fremsatte forslag til vedtagelse, så vil vi omgående få en debat om alle mulige andre arkiver, som ikke vedrører holocaust og besættelsestidens historie, men NATO-arkiver og lignende, som jeg synes det ville være helt fint at få åbnet, og den kolde krigs arkiver for den sags skyld også, men vi

bevæger os uden for dagsordenen, og dermed forplumrer vi det, der er det væsentlige, nemlig at få besættelsestidens arkiver åbnet?

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg vil ikke kalde åbningen af alle arkiver for en forplumring af debatten, bestemt ikke, og jeg må indrømme, at jeg har lidt svært ved at gennemskue, hvorfor det specielt skal være nogle arkiver og ikke andre. Jeg kan bl.a. se nogle store afgrænsningsproblemer i forhold til, hvad man kan sige har med holocaust at gøre, og hvad der ikke har med holocaust at gøre.

Men jeg kan bekræfte over for hr. Ole Sohn, at det forslag til vedtagelse, vi fremsætter her, ikke betyder en ændring af loven. Det er en præcisering, som regeringen har mulighed for at lave inden for lovens rammer, for loven lægger jo allerede i dag op til, at den skal fortolkes liberalt.

Der lægges i loven op til, at hvis der ikke er nogen grunde til, at tingene skal holdes hemmelige, jamen så skal de sådan set offentliggøres. Det er selvfølgelig også derfor, vi har de problemer, som vi har med de fristforlængelser, vi ser i forskellige ministerier, for dér synes vi ikke der foregår den nødvendige overvejelse om, hvad der er rimeligt at offentliggøre, og hvad der ikke er rimeligt at offentliggøre eller give adgang til.

(Kort bemærkning).

Ole Sohn (SF):

Jeg er da glad for hr. Søren Søndergaards svar, hvor han bekræfter, at der i begge forslag til vedtagelse ligger en signalværdi, og at signalværdien går ud på, at man skal åbne arkiverne. Deri er der ingen forskel.

Jeg vil gerne beklage, at jeg kom til at bruge ordet forplumre. Jeg synes, det er meget fint, at man åbner arkiverne generelt, men jeg tænkte på, om hr. Søren Søndergaard og jeg måske ikke har en fælles opfattelse af, at vi ville komme i en situation, hvor en sådan vedtagelse blev stemt ned med bravur, fordi man bevæger sig ind på andre arkiver, som ikke vedrører denne her debat, og som en række partier bestemt ikke ønsker at åbne.

Jeg synes, at det er meget væsentligt, at vi får åbnet besættelsestidens arkiver, og at det er det, vi koncentrerer os om. Jeg vil meget gerne, også når vi skal diskutere revision af arkivloven, have sænket tilgængelighedsfristerne generelt.

Det vil være at foretrække i ethvert moderne samfund. Men jeg synes, det er væsentligt, at vi får vedtaget noget, som er operativt og handlingsrettet frem for en markering.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Nu skal jeg jo passe på, hvad jeg siger, havde jeg nær sagt, med hensyn til, at der ikke er sket ændringer, siden jeg fik oplysninger, men så vidt jeg er orienteret, er det sådan, at professor Bent Jensen har søgt oplysninger om, hvordan man behandlede russiske fanger efter krigen.

Jeg ved ikke, om det fra danske myndigheders side indgår i den resolution eller det forslag til vedtagelse, der ligger fra bl.a. hr. Ole Sohn. Jeg synes, det er fuldstændig åbenlyst, at der skal gives mulighed for at forske i et sådant emne. Jeg synes, det er fuldstændig åbenlyst med de betingelser, der skal være om, at personlige oplysninger ikke skal offentliggøres – og sygdom, og hvad ved jeg.

De ting er helt afgørende at få frem, og det har ikke specielt noget at gøre med holocaust. Derfor kan jeg stadig væk ikke se, at det vil forplumre det. Om det bliver stemt ned, afhænger jo af den politiske debat og af en politisk stillingtagen.

Det kan da godt være, at der vil være partier herinde, der siger, at nogle bestemte arkiver har vi en særlig forkærlighed for bliver åbnet, men ikke de andre. Vi forstår det ikke. Vi synes, at når vi er kommet frem til, at der er gået 50 år, siden begivenhederne fandt sted, så må der være mulighed for at give adgang til, at der kan forskes i det mod behørigt hensyn over for ikke at offentliggøre personoplysninger og den type af ting.

(Kort bemærkning).

Ole Sohn (SF):

Der ligger en signalværdi i begge forslag til vedtagelse, og det er klart, at der tidligere er søgt ikke bare om holocaust, for eksemplet, som bliver fremdraget af hr. Søren Søndergaard, har ikke noget med holocaust at gøre; det har noget med besættelsestidens arkiver at gøre.

Derfor er det godt, at vi under forhandlingerne om det forslag til vedtagelse, som et flertal af partierne står bag, fik ændret det fra en konstatering af, at man har en arkivlov, til at man får aktiv handling ind, sådan at regeringen ikke bare konstaterer, men opfordres til at sikre ikke bare en liberal lov, men også, at vi får en for-

klaring på, hvad liberal betyder, nemlig at det er vigtigt, at alle dokumenter, der har betydning for afdækning af holocaust og besættelsestiden, bliver tilgængelige for offentligheden.

Det betyder selvfølgelig, at en række af dem, der har søgt tidligere og fået afslag, har mulighed for at søge igen, fordi der hermed er givet et nyt signal på nøjagtig samme måde, som hvis vi havde vedtaget det af Enhedslisten fremsatte forslag til vedtagelse, hvori der også bare ligger en signalværdi.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Nu føler jeg det jo næsten lidt skizofrent at diskutere med hr. Ole Sohn om formuleringen af et forslag til vedtagelse, hvor – hvis jeg ikke skal sige for meget – hr. Ole Sohn har været meget, meget tæt inde på det med at formulere. Og dér mener jeg ikke det forslag til vedtagelse, hr. Ole Sohn har fremsat her i dag sammen med et flertal i Folketinget, dér mener jeg det, hr. Ole Sohn ikke har fremsat, men som jeg har fremsat.

Det er måske lidt vanskeligt at diskutere det spørgsmål så at sige med sig selv, men jeg vil sige til hr. Ole Sohn: Det er jo fuldstændig klart, at det, vi skriver, er tydeligere. Der er ikke nogen fortolkningsmuligheder i den politiske henstilling, der ligger i det forslag til vedtagelse, vi er kommet med. Det er fuldstændig klart: Der skal gives adgang til arkiver, der er fra før 1950, med de begrænsninger, der så i øvrigt er skitseret i det forslag. Det er ikke det, der ligger i forslaget fra et flertal.

Hvordan det så kommer til at virke, får vi se. Og dér vil jeg da sige, at jo længere denne her debat varer, og jo mere diskussion der er om det, jo mere tror jeg da egentlig at det forslag, der kommer fra bl.a. hr. Ole Sohn, kommer til at virke, men hvis vi havde taget fat i det forslag, der lå allerførst, og så i øvrigt havde ladet det komme igennem uden nogen debat, så havde det måske ikke haft den virkning.

Så det er jo bl.a. også for at klargøre det, at vi har debatten, men jeg vil fastholde, at der er den forskel mellem de to forslag, der ligger, at det ene er en politisk hensigtserklæring, der går hele vejen, og det andet er kun et begrænset udsnit.

Tove Videbæk (KRF):

Kristeligt Folkeparti mener, at det er meget positivt, at det er blevet besluttet at oprette et dansk center for holocaust- og folkedrabs-

studier, og at det økonomiske grundlag herfor er sikret, og ligeledes, at man vil efteruddanne lærere, f.eks. på holocaustcentret Yad Vashem i Israel. Dette center, Yad Vashem, besøgte jeg selv i 1993 sammen med en række jøder, der fejrede 50-året for redningen af hundredvis af jøder, der blev sejlet fra Danmark til Sverige i 1943.

Det var en utrolig stor oplevelse at besøge dette center og høre om og se dette unikke sted. Man gik rundt på en bro, som om man var ude i rummet. Det var mørkt, og der var 1½ million – siger og skriver en million fem hundrede tusinde – stjerner omkring én: en stjerne for hvert barn, der havde mistet livet i nazisternes kz-lejre under Anden Verdenskrig i Europa. Stjernerne blinkede og mindede os om disse børn. Kontinuerligt blev børnenes navn, alder og hjemsted læst op. Disse 1½ million børn blev berøvet livet, inden de rigtig fik lov at leve. Deres eneste forbrydelse var, at de var jøder.

Det var en meget stærk oplevelse for mig at gå der, og jeg glemmer det aldrig.

Sådanne centre er der brug for, og jeg ser frem til, at vi får et holocaustcenter i Danmark, så vi kan fortælle den opvoksende generation her om denne del af Europas og jødernes historie. De skal høre og se, så de ved det, og så det aldrig skal ske igen.

I den forbindelse er der i den senere tid desværre dukket informationer op om, at visse danskere deltog i dette sorte kapitel af Europas historie og hjalp den tyske værnemagt på forskellig vis. Dette må og skal vi have undersøgt. Derfor skal vi have åbnet vore arkiver også fra krigens tid.

Vores nuværende arkivlov fastsætter en del regler inden for dette område, og praksis viser, at adgangen til de historiske kilder er for besværlig.

Dette problem skrev Leif Larsen også en kronik om i Politiken, og her kalder han vores nuværende arkivlov for en arkivlov fra enevældens tid, og han siger, at en ny debat er på vej om danmarkshistorien i vort århundrede. Problemet er bare, at vi stadig væk ikke har en arkivlov, der åbner alle døre for netop denne periode. Og der er historikere, som f.eks. professor Niels Thomsen, leder af Historisk Institut på Københavns Universitet, som i et brev til Folketinget har betegnet den nuværende arkivlov som en lov fra enevældens tid. Andre har kaldt arkivloven for en lukningslov, bl.a. fordi meget af det materiale, Rigsarkivet opbevarer

for ministerier og styrelser, er hemmeligstempelt i 60, 80 og 100 år. Så vidt denne artikel.

Så der er stadig lang vej igen, for hver sten er vendt i Danmark i denne vigtige historiske periode.

Som modpol til Danmark kan nævnes USA, der har en meget mere liberal holdning til dette spørgsmål. Her har man regler om 25 år for det meste materiale, og adskillige danske forskere har da også i USA's arkiver fundet væsentlige dokumenter om Danmarks udenrigspolitik, mens de relevante danske myndigheder ikke har villet give adgang til kopier af de selv samme dokumenter herhjemme. Det virker ikke rimeligt og slet ikke nutidigt.

Så Kristeligt Folkeparti ser egentlig hr. Søren Søndergaards forslag som mest præcist omkring arkivloven og kan egentlig stemme for begge forslag til vedtagelse, men vi vil så vælge at stemme for regeringens og en række andre partiers forslag, da det tager flere områder med og yderligere indeholder nogle vigtigere initiativer på området.

Kim Behnke (FRI):

Et meget vigtigt led i et demokrati er, at de arkiver, der findes over, hvad der foregår hos myndighederne, er åbne. Adgang til arkiver er værn mod magtmissbrug. Adgang til arkiver er værn mod korruption. Adgang til arkiver er værn mod folkeforfølgelse.

Da vi blev spurgt, om vi ville være medforslagsstillere under dagens debat, sagde vi naturligvis ja. Og efter at Holocaustkonferencen i Stockholm var forbi, og vi fik budskabet om, at nu ville de danske arkiver fra krigens tid blive åbnet, betragtede vi det som et fantastisk gode skridt i den rigtige retning. For bladrer vi lidt tilbage til Folketingssamlingen 1991-92, så var der på daværende tidspunkt et forslag til lov om offentlige arkiver til behandling i Folketinget. Det lovforslag havde to elementer – det havde mange, men i den her forbindelse to væsentlige elementer – og det ene var, at den generelle tidsfrist blev sænket fra 50 til 30 år, men til gengæld skete der så desværre også det, at 50-års-fristen for visse sager blev forlænget til en 80-års-frist.

På daværende tidspunkt var jeg sammen med SF's ordfører Gert Petersen med til at stille et ændringsforslag, men det blev altså desværre nedstemt i Folketinget, og så fik vi 80-års-fristen.

Siden den arkivlov blev vedtaget, har vi i Danmark været udsat for det, jeg vil kalde en »striptease-situation«:

Vi oplevede, hvordan danske journalister og forskere kunne få adgang til amerikanske arkiver, som jo kun er båndlagt i 25 år, og dermed bidrage til en så væsentlig del af den danske historie som H.C. Hansens skrivelser til amerikanerne og atomvåbenforbeholdet i Danmark.

Det var altså ikke, fordi vi umiddelbart fik adgang til danske arkiver, men det var først, fordi man havde set den modsatte ende af korrespondancen i USA, at man besluttede selektivt at åbne arkiverne i den sag. Det er jo et eksempel på, hvordan adgangen til arkiver kan være med til at give os et helt andet billede af, hvordan den danske historie i virkeligheden er.

Men ikke mindst de store arkivåbninger i det tidligere DDR og i det tidligere Sovjetunionen har jo været med til at afdække ganske mange også danske sager. Igen er det ikke, fordi de danske arkiver frivilligt er blevet åbnet, men fordi vi har kunnet få kendskab til begivenhederne fra udenlandske arkiver. Og vi synes ærlig talt, at det både er en sørgelig og kedelig situation, at det er via de udenlandske arkiver, der skal lægges pres på de danske.

Så derfor har vi den opfattelse, at der skal være størst mulig adgang til arkiverne. Der skal også være størst mulig adgang til de arkiver, der drejer sig om et sort kapitel i danmarkshistorien, nemlig da vi blev besat af Hitlers nationalsocialistiske tropper, hvorunder danske myndigheder og danske politikere på forskellig vis medvirkede til mange af de forfærdeligheder, der foregik. Det er en vigtig del af den danske forståelse af vores egen baggrund, at vi får kendskab til de ting.

Men jeg kan ikke lade være med i den her forbindelse at nævne, at når der tales om holocaust og når der tales om folkemord, så er det ikke kun et spørgsmål om de skrækkeligheder, som nationalsocialisterne har stået for; så drejer det sig også om Stalinregimets nedslagtning af 11 millioner mennesker, og så drejer det sig om Pol Pot-regimets nedslagtning af mange millioner mennesker, og så drejer det sig også om etnisk udrensning i Kosovo og andre steder i det tidligere Jugoslavien, og så drejer det sig rent faktisk også om den etniske udrensning, det folkemord, der i disse timer og i disse dage finder sted i Tibet, og hvor det store kommunistiske Kina får lov til at gøre det.

Så overalt på Jorden er der skrækkelige eksempler på, hvordan totalitære magthavere, ofte med socialistisk eller kommunistisk islæt, har været med til at nedslagte mennesker. Og derfor er vi kedde af, at det forslag til vedtagelse, som regeringen har haft en pen på, i den grad kun drejer sig om nationalsocialisterne. Vi mener, at arbejdet imod folkemord og imod de skrækkeligheder, der præsenteres på Internettet, i lige så høj grad også skal være rettet mod de skrækkeligheder, kommunister i øjeblikket og tidligere har begået rundtomkring i verden.

Det er vores opfattelse, at der skal være så liberal en adgang til arkiverne som overhovedet muligt, og derfor er vi medforslagsstillere til det forslag til vedtagelse, som hr. Søren Søndergaard har fremsat. I fredags var vi faktisk af den opfattelse, at der var flertal i Folketinget for det, og jeg synes, det er sørgeligt, at de partier, som i fredags ville have været medforslagsstillere, hen over weekenden af regeringen blev overtalt til at gå med på en knap så skrap version. Det er ærgerligt, for det er vigtigt at få åbnet de danske arkiver.

Statsministeren (Poul Nyrup Rasmussen):

Jeg vil gerne på vegne af regeringen og dermed også på vegne af kulturministeren og mig selv sige tak for en vigtig debat her i dag. Det er på den ene side naturligvis vigtigt, at vi drøfter arkivspørgsmålet, men det er måske allerallervigtigst, at vi forener kræfterne for at stille os selv det spørgsmål: Hvad kan vi gøre som politikere og som parlament og som regering for at sikre, at der i vores tid ikke sker forringelser og svækkelser i vores bevidsthed om, at holocaust skal stå som en brændende erindring og stå som en vigtig del af vores ungdoms historiebevidsthed og stå som en afgørende påmindelse til os om, at nutiden ikke i sig selv bare automatisk drager lære af fortidens forfærdelige historie?

Jeg kan ikke lade være med at komme tilbage igen og igen til den spanske kunstner Goyas erindring, som jo har overskriften »I søvnen skabes monstre«. Min henvisning til Goya går jo på, at hvis vi sover, ikke i bogstavelig forstand, naturligvis, men hvis vi sover, lukker øjnene i bar pænhed eller tilbageholdenhed for at sige klart til, når det skal siges, eller i frygt for at sige fra, når der skal siges fra, så begår vi i virkeligheden en dårlig handling i forhold til vores historie, og så svigter vi i virkeligheden et eller andet sted, hver gang vi gør det.

Derfor er det vigtigt, at historien bliver skrevet, og derfor er det vigtigt, at Dansk Center for Holocaust- og Folkedrabsstudier kommer i sving, og derfor er det vigtigt, at folkeskolen, historieskriverne og politikerne har den type af grundlæggende debatter, som vi har her i dag.

Jeg vil gerne sige til hr. Søren Hansen og til hr. Henrik Svane og hr. Peter Duetoft og hr. Ole Sohn og også til Venstres ordfører og Det Konservative Folkepartis ordfører: Tak for den tilsvarende påvisning og påmindelse! Jeg tror, at alle har været inde på det, også hr. Søren Søndergaard og andre. Jeg tror, at vi en gang imellem, i hvert fald med jævne, passende mellemrum, skal tage debatter af denne her karakter. Jeg vil også sige det til Kristeligt Folkepartis ordfører, ja til alle. Jeg tror, det er vigtigt.

Når det er sagt, vil jeg gerne bekræfte, at det forslag til vedtagelse, der skal tages stilling til, er et forslag, der forpligter. Kulturministeren har så rigtigt sagt det, og jeg kan kun tilslutte mig kulturministerens bemærkninger. Det er et forslag, der gør en forskel. Det forpligter. Det fremgår alene af det næstnederste afsnit, hvor der tales om, at der løbende skal rapporteres til Folketinget om eventuelle problemer. Der tales reelt om, at regeringen pålægger sig selv en opgave, der går ud på at følge udviklingen meget, meget nøje. Kulturministeren vil gå tættere på. Jeg skal bare bekræfte det.

Jeg vil også gerne over for hr. Ole Sohn bekræfte, at regeringen tager punkt 7 i Stockholmerklæringen meget, meget alvorligt og meget konsekvent. I Stockholmerklæringen hedder det jo, at staterne vil tage alle nødvendige skridt for at lette adgangen til arkiver, så alle dokumenter om holocaust kan blive tilgængelige for forskningen.

Jeg synes, at når jeg forbinder det med det, hr. Ole Sohn selv sagde om, at vi naturligvis ikke er interesserede i personfølsomme oplysninger, og det, hr. Henrik Svane var inde på af tilsvarende karakter om at beskytte privatlivets fred, og i virkeligheden også det, hr. Søren Søndergaard sagde om, at ingen af os har jo interesse i den type af oplysninger, for det er ikke det, vi går efter, det er ikke det, vi har brug for, det er ikke det, der hjælper os til at skrive historien, så synes jeg, at vi med regeringens forslag til vedtagelse har det rigtige grundlag.

Jeg skal slutte med at sige, at jeg vil opfordre til en hurtig behandling af lovforslaget om Centeret for Holocauststudiers etablering – i virkeligheden er det jo for folkedrabs- og holocaust-

studier. Lad os få det vedtaget, så snart det overhovedet er praktisk muligt, og lad os komme i gang med det forpligtende arbejde, som jeg føler vi virkelig har foran os.

Og som sagt: Tak for en god og en vigtig debat!

(Kort bemærkning).

Kim Behnke (FRI):

Statsministeren havde jo nogle korrekte betragtninger, specielt omkring historieskrivningen. Og jeg deler Berlinske Tidendes bekymring, da man skulle anmelde en ny historiebog skrevet af Benito Scocozza, historikeren, som har skrevet en ny historiebog om det sidste århundrede og behændigt fuldstændig har glemt Pol Pots rædselsregime, behændigt fuldstændig har glemt Stalins rædselsregime. Det er eksempler på, hvordan også historikere kan være med til at lave historieforfalskning.

Men når så statsministeren bruger formuleringen om, at vi ikke må sove – underforstået, at vi ikke må glemme at se de skrækeligheder, der foregår rundt omkring, så er spørgsmålet jo: Hvornår vågner vi så med hensyn til Tibet? Hvornår er det folkemord, hvad kineserne begår i Tibet? Eller sagt på en anden måde: Hvor mange tibetanere skal dø, før det er et folkemord? For det er jo svært en gang imellem at finde ud af, hvad den danske regerings holdning er. Når det gælder om at sælge varer til kineserne, så er det måske ikke folkemord endnu, men hvornår er det så?

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Både i sin ordførertale og nu her i anden runde var hr. Kim Behnke inde på, at man ikke måtte glemme alle rædslerne under Stalin og Pol Pot, og hvad de hedder alle sammen. Det er jeg fuldstændig enig i. Jeg vil bare bede hr. Kim Behnke forstå, at det, at vi i dag koncentrerer os om holocaust med udgangspunkt i Holocaustkonferencen, ikke er at glemme eller at nedgøre de andre folkemord. Men det, der gør holocaust speciel i mine øjne, er jo, at det opstår i et demokrati. Det er det, der giver det en helt speciel dimension. Jeg er enig i, at der er myrdet lige så mange eller måske endda flere mennesker end under nogen af de andre folkemord, men det er jo en selvstændig interesse, som vi også tidligere i debatten har været inde på, hvad det er, der sker i 1922-1933 i et demokrati, der får menne-

sker til at støtte den slags politikere, der fører frem mod folkemordet.

Så derfor vil jeg bare sige, at det ikke må stå tilbage, og jeg håber, at hr. Kim Behnke vil acceptere, at det netop ikke er et ønske om at glemme det andet. Og vi kan også huske, at da vi i sin tid lavede grundlaget for holocaustcenteret, var meningen faktisk, at man fra lærdommen i holocaust og andre folkemord skulle prøve at se, om man kunne finde teorier, der kunne være med til at forebygge nye folkemord, og da var holocaust, men bestemt også både Pol Pot og Stalin og alle de andre med inde.

Den fg. formand (Gitte Seeberg):

Den korte bemærkning skal rettes til statsministeren.

Det er så statsministeren.

Statsministeren (Poul Nyrup Rasmussen):

Det er måske lidt utraditionelt i dag, men det er måske heller ikke så hyppig en debat, vi har, så det går med formandens velvillige bistand.

Jeg vil blot sige til hr. Peter Duetoft, at jeg også synes, at det skal siges i dag, at ikke mindst hr. Peter Duetofts personlige engagement i ideen om at etablere et dansk holocaustcenter har været ganske vigtigt, og jeg vil benytte lejligheden til også at sige, at det samarbejde, vi i regeringen har haft med CD og med hr. Peter Duetoft om etableringen af centeret, har været uhyre værdifuldt.

Jeg tror egentlig, at det har været temmelig udslagsgivende for, at vi kunne komme så hurtigt i gang, som vi gjorde, og derfor føler jeg også, at vi med vedtagelsen af loven her inden sommerferien har et godt grundlag for at få skrevet den historie, der skal skrives, og dermed også for at få det undervisningsmateriale frem, der skal frem.

Kulturministeren (Elsebeth Gerner Nielsen):

Galninge – vi kan ikke undgå dem, hvis vi ikke er kloge og stærke, sagde hr. Søren Hansen i sit indlæg. Og hvordan bliver vi så kloge og stærke? Det bliver vi først og fremmest, hvis vi har viden, hvis vi er oplyste, og forudsætningen for at få viden er, at der er uddannelsesinstitutioner at uddanne sig i, og at der foregår forskning. Her er jeg helt enig med hr. Peter Duetoft i, at i virkeligheden er det meget mere interessant at se på, hvordan vi sørger for, at det her bliver et folkeoplysningsprojekt og et forskningsprojekt, hvor vi virkelig hele tiden har mulighed for at

granske vor egen historie for på den måde at gå kloge videre.

Jeg erkender også, at forudsætningen er, at kilderne er der, og at der er åbenhed i forhold til kilderne, med andre ord: at der er adgang til arkiverne. Og det er der. Det går bedre og bedre. I 1999 var der 1.758 ansøgninger om dispensationer fra de eksisterende regler, og der blev givet 60 afslag.

Det betyder ikke, at alle problemer er løst med hensyn til den periode, vi taler om. Jeg erkender, at der er og har været problemer, og det er de problemer, der nu skal tages hånd om. Men der skal tages hånd om dem under respekt for bl.a. privatlivets fred. Vi er også nødt til at erkende, at når der eksempelvis er tale om verserende retssager, så kan der ikke gives arkivadgang.

Jeg synes, at det især i spørgsmålet om privatlivets fred er afgørende hele tiden at overveje, hvad der er vigtigst: at vi her får indsigt, at samfundet får indsigt, eller hensynet til privatlivets fred. Hvad vejer tungest? Det er der hele tiden embedsmænd der må sidde og være med til at afgøre. Under alle omstændigheder mener jeg ikke, at det kan være sådan, at vi giver adgang til arkiver alene for at snage i borgernes fortid. Hvis der skal gives adgang til arkiverne, så er det, fordi vi alle sammen bliver klogere, ikke bare fordi vi kan få lov til at afsløre et eller andet om en eller anden.

Lad mig understrege, at arkivloven ikke giver mulighed for at beskytte embedsførelse. Det er ikke sådan, at det er embedsmænds embedsførelse, der er beskyttet af arkivloven, sådan at arkivloven forhindrer, at man kan undersøge, hvordan embedsmænd har opført sig, f.eks. i forbindelse med Anden Verdenskrig og i forbindelse med behandlingen af konkrete personsager.

Når jeg tidligere sagde, at der var problemer og har været problemer, så vil jeg gerne henvise til sagen med den islandske forsker Vilhjalmur Vilhjalmsson, som jo har undersøgt vores måde at behandle de jødiske flygtninge fra Tyskland i 1930'erne og 1940'erne på. I første omgang fik den pågældende forsker afslag, da han ansøgte om at få arkivadgang, men det gav så meget debat, at Tilgængelighedsudvalget behandlede sagen, og heldigvis endte det med, at den pågældende forsker rent faktisk fik adgang. Så det er efter min mening et eksempel på, at det går den rigtige vej.

Dér, hvor vi nu har et problem, er i forhold til det såkaldte Stockholmarkiv, som jo handler om efterretningstjenesten under Anden Verdenskrig. Dér har vi stadig væk nogle lukkede arkiver, men rigsarkivaren er i gang med at drøfte det her spørgsmål med Forsvarsministeriet, og jeg er fuldstændig overbevist om, at det vil lykkes os at finde en løsning på det problem.

Under alle omstændigheder betyder en vedtagelse af det forslag til vedtagelse, som et flertal af Folketingets partier har fremsat, at regeringen vil være forpligtet til meget nøje at følge praksis på det her område. Det er vores ansvar, det er politikernes ansvar og det er ministrenes ansvar, at sikre, at vi faktisk får fuld indsigt i, hvad der er foregået før, under og efter Anden Verdenskrig, og vi er forpligtede til løbende at rapportere til Folketinget om, hvordan det går.

Og det er lige så klart, at hvis der viser sig at være uoverstigelige problemer, så bliver vi nødt til at ændre arkivloven. Det skal vi under alle omstændigheder gøre under samlingen 2001-02, og vi nedsætter nu et udvalg, der skal se på, hvordan vi gør det mest hensigtsmæssigt. Det arbejde kan fremskyndes, hvis der viser sig at være store problemer. Men lad os først se problemerne, og lad os først se, om vi ikke kan håndtere dem inden for den efter min mening udmærkede lovgivning, vi har.

De mørke sider i danmarkshistorien er det spejl, som vi danskere med jævne mellemrum må holde op foran os, så vi afskrækkes fra at udvikle de monstre, som jeg håber at vi kan undgå i fremtiden. Og dér tænker jeg på monstre som masseforfølgelse, racisme, fremmedhad og fæl nationalism. I søvnen skabes monstre, sagde statsministeren. I lyset skabes vidende mennesker, og det er dét, der er projektet her og nu.

Derfor er jeg glad for, at der er så bred opbakning i Folketinget til den afbalancerede linje, vi nu vælger at følge i afdækningen af vores fælles historie.

(Kort bemærkning).

Kim Behnke (FRI):

Ministeren talte om, at arkivloven også skulle beskytte privatlivet mod snagen. Så er jeg nødt til at spørge ministeren meget direkte: Var det beskyttelse mod snagen i privatlivet, der gjorde, at man ikke kunne få adgang til de dokumenter, H.C. Hansen havde skrevet om dansk atompolitik, og som man først efter, at pressen havde

lagt et meget stort pres på bl.a. regeringen, og efter, at man havde set en række af dokumenterne fra amerikansk side, fordi man dér har en lempeligere lovgivning, fik at se? Var det for at beskytte privatlivets fred, at man nægtede den adgang?

Hvorfor måtte så væsentlige dokumenter fra Danmarks politiske og forsvarsmæssige historie ikke komme frem, før vi rent faktisk havde mere end halvdelen af det fra amerikansk side, og før pressen lagde et ekstraordinært pres på bl.a. regeringen?

Hvad var det, man ønskede at beskytte dér?

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Det, jeg ikke forstår, er, at kulturministeren nu inddrager spørgsmålet om personfølsomme oplysninger og snagen i privatlivet i vurderingen af spørgsmålet om, hvem der skal have adgang til at forske i forskelligt materiale. Naturligvis synes jeg, at det er rimeligt at tage med, når vi snakker om offentliggørelse af forskelligt materiale, men det er jo netop to forskellige ting efter min opfattelse.

Adgang er én ting, offentliggørelse er noget andet. Og det kan da godt være, at der gemmer sig mange personlige ting, når man skal kigge på, hvordan det kunne være, at en masse befalingsmænd med udgangspunkt i modstandsbevægelsen røg ud relativt kort tid efter Anden Verdenskrig. Det kan godt være, at der gemmer sig en masse personlige ting, men der gemmer sig helt sikkert også nogle politiske. Der skal selvfølgelig være adgang til, at der kan forskes i det med henblik på at klarlægge det politiske. Og med hensyn til de oplysninger af personlig karakter, som man så støder på, kan der så laves en regel, ligesom der gøres i andre sammenhænge, om, at de ikke må offentliggøres. Det synes vi er helt rigtigt.

Derfor synes jeg altså, at det er forkert af ministeren, at hun blander spørgsmål om personfølsomme oplysninger ind i spørgsmål om adgangen i stedet for at reservere det til spørgsmål om offentliggørelse, som vi gør i vores udtalelse.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Jeg hørte ministeren i sit indlæg tale om, at det var klart, at under verserende retssager kunne man ikke udlevere arkivoplysninger, og dér vil jeg godt spørge ministeren: Er det sådan, at den

verserende sag, som ministeren taler om her, eksempelvis kunne være den sag, som jeg nævnte under et af mine indlæg tidligere under debatten, nemlig den sag, der handler om Søren Kams eventuelle mord på redaktør Clemmensen, hvor redaktør Clemmensens efterladte gerne vil have indsigt i den obduktionsrapport, som ligger for redaktør Clemmensen. Mente ministeren, at der her var tale om en verserende sag, og at det på den baggrund var i orden, at man gav afslag til familien? Hvis ministeren mener det, vil jeg godt sige, at den sag har været verserende siden 1999, men den har ikke været verserende på det tidspunkt, afslaget blev givet.

Her har vi endnu et af de problemer, der ligger i forhold til arkivlovgivningen, og der er det så, jeg spørger ministeren: Vil den nye administration, som jeg forstår ministeren også mener der kommer ud af debatten i dag, medføre, at de efterladte i et sådant tilfælde får adgang til en obduktionsrapport?

(Kort bemærkning).

Ole Sohn (SF):

Der har i debatten i dag sådan været forskellige udlægninger af personoplysninger, oplysninger om personer og personfølsomme oplysninger. Jeg vil gerne bede ministeren bekræfte, at der i den gældende arkivlov er regler, som omhandler personfølsomhed forstået på den måde, at hvis man får adgang til en sag, der kræver dispensation fra tilgængelighedsfristerne, kan man godt få oplysninger om personer, men man forpligter sig til ikke at offentliggøre personfølsomme oplysninger.

Alle, der får adgang til dispensationssager, hvor man kan få adgang til oplysninger, som man ikke efterfølgende vil offentliggøre, skal skrive under på erklæringer, og hvis man efterfølgende offentliggør dem, bliver man hjemfalden til, jeg ved ikke om det er tugthus, men i hvert til straf under en eller anden form.

Det synes jeg er ret væsentligt at få tilkendegivet, for når man skal have adgang til arkiverne efter de regler, som vi nu skitserer, at alle dokumenter skal være åbne, jamen så er det klart, så vil man få adgang til ting, som man ikke efterfølgende må offentliggøre, men det er der fastsat regler om i arkivloven. Det vil jeg gerne have bekræftet.

Kulturministeren (Elsebeth Gerner Nielsen):

Jeg er faktisk enig med hr. Søren Søndergaard i den udlægning, hr. Søren Søndergaard gav omkring forskellen mellem at få adgang til arkiver og så formidlingen af det, man får adgang til.

Rent faktisk er det sådan, at når man sidder og behandler de her ansøgninger, ser man først og fremmest på, hvad det er, det her skal anvendes til, og dermed ser man også på formidlingssiden. Så hvis det er klart, at her er der altså bare tale om nogen, som vil offentliggøre et eller andet om private forhold, så vurderer man, om det nu er hensigtsmæssigt. Men hvis det drejer sig om, at man vil placere den person, det drejer sig om, i en samfundsmæssig sammenhæng, og vedkommendes navn eksempelvis er ret ligegyldigt, så er det det, der er bestemmende for, om man får arkivadgang eller ej.

Jeg står tilfældigvis med det bevillingsbrev, der er givet fra Rigsarkivet til de RUC-studerende, som hr. Søren Søndergaard tidligere på dagen refererede til. De RUC-studerende har fået at vide, at de gerne må få adgang til det pågældende materiale, men under forudsætning af, at oplysninger om enkeltpersoners private og økonomiske forhold ikke videregives på nogen måde, og at navne på personer, der ikke har haft selvstændigt administrativt eller politisk ansvar, ikke videregives eller offentliggøres.

Så det vil sige, at man kan bruge de oplysninger, man får ved at få arkivadgang, men man må altså ikke offentliggøre ting, som vedrører de her menneskers personlige forhold. Så det er fuldstændig rigtigt at skille tingene ad, altså at skelne mellem adgang og formidling.

Til hr. Kim Behnke, som spurgte til Thulesagen: Nu er det jo ikke sådan, at vi kan nå at behandle alle sager her i dag. Det er en sag, der faktisk har været behandlet vældig meget her i salen, og som bl.a. gav baggrunden for, at vi fik DUPI-undersøgelsen, så jeg har ikke tænkt mig at gå mere ind i sagen her.

Til spørgsmålet om redaktør Clemmensens efterladte, som har søgt adgang til Højesterets akter vedrørende sagen mod Flemming Helweg Larsen og Søren Kam, er det sådan, at hvad angår sagen om Søren Kam, så er den stadig verserende, og det er baggrunden for, at Højesteret har afslået at give samtykke til adgang. Og så vidt jeg ved, behandles Søren Kam-sagen som en drabssag.

Og så bliver jeg spurgt af hr. Kim Behnke, om det, at vi nu vedtager dette her forslag til vedtagelse, faktisk vil få betydning for sådan en sag. Det er jeg ikke sikker på at det vil. Altså det vil stadig væk være sådan, at den eksisterende lovgivning skal overholdes. Det, jeg har sagt tidligere, og som jeg gerne vil gentage, er, at myndighederne og politikerne og ministrene vil være særlig opmærksomme på, at vi administrerer den gældende arkivlov så lempeligt som overhovedet muligt.

Den fg. formand (Gitte Seeberg):

Hr. Peter Skaarup som ordfører i anden omgang.

Peter Skaarup (DF):

Det er jo spændende at se, hvordan det går med denne her nye administration, som kulturministeren lægger op til. Jeg vil nok sige, at når man så spørger til de specifikke ting, så lader de svar, vi får, stadig væk meget tilbage at ønske, og de eksempler, der bliver nævnt her fra talerstolen, giver ikke et indtryk af, at der vil være en ny praksis, altså en lempelse.

Når vi taler om det spørgsmål, som jeg har rejst, bl.a. omkring Søren Kam-sagen, nævner ministeren så, at der nu er tale om en verserende sag, og derfor kan der ikke gives adgang til arkiverne. Det, jeg nævnte, og det forhold, jeg nævnte i min ordførertale, var jo spørgsmålet omkring sagen før 1999, hvor den ikke var verserende.

Det var jo sådan, at man i 1965 fandt frem til, at der var 31 eftersøgte krigsforbrydere fra Anden Verdenskrig, danskere og tyskere, herunder Søren Kam. I perioden frem var det sådan, at den sag ikke var verserende; der søgte familierne adgang til obduktionsrapporten og fik ikke lov til at få adgang.

Sagen er så efterfølgende blevet verserende, fordi Folketinget har taget den op. Hos Interpol er Søren Kam nu eftersøgt og sådan noget, og på den måde kan man godt sige, at sagen er verserende i dag, og dér kan ministeren så bruge det argument, men argumentet tæller ikke tilbage i tiden, hvor sagen ikke var verserende. Derfor forstår jeg stadig ikke, hvorfor pågældende familie ikke kan få lov til at få aktindsigt, heller ikke efter de nye regler. Hvis man spolede dem tilbage, burde det være sådan, at der burde være aktindsigt.

Så vil jeg også godt lige spørge kulturministeren her i anden runde, om den nye admini-

stration, altså lempelsen, som ser ud til at blive udfaldet af denne her debat – det kan vi håbe på – så også medfører, at myndighederne kommer til at overholde arkivloven, for myndighederne overtræder i dag arkivloven på en række punkter, bl.a. i forhold til fristen for, hvornår man skal give enten godkendelse eller afvisning af de ansøgninger, som fremkommer.

Jeg kan sige, at i 1999 var der i Justitsministeriet otte tilfælde, hvor man ikke overholdt fristerne, der var i rigspolitiet tre overskridelser, og Højesteret havde to overskridelser. Alt i alt var der 20 overskridelser fra forskellige offentlige myndigheders side. Det vil sige, at den arkivlov, som man skal overholde, og som vi ikke kan ændre i dag, overholder regeringen ikke selv, og derfor synes jeg, det vil være relevant, at ministeren svarer på, hvad man vil gøre for at overholde sin egen lovgivning.

Så vil jeg også godt lige nævne, at generelt er det sådan – og derfor håber jeg selvfølgelig, at arkivloven bliver ændret – at man er meget skeptisk i de miljøer, som søger adgang hos regeringen til arkivåbning. Det er bl.a. professor Niels Thomsen, der siger, at det her er et levn fra fortiden, og at det bør ændres hurtigst muligt. Derfor håber jeg selvfølgelig også, at den arkivlov vil blive ændret.

Endelig skal jeg sige til den debat, vi havde tidligere her – det var i forbindelse med hr. Peter Duetofts sammenligninger mellem fru Pia Kjærsgaard og Hitler – at der har jeg lige fundet frem, bare for god ordens skyld, hvad det var, hr. Peter Duetoft sagde til Jyllands-Posten den 30. januar 2000. Hr. Peter Duetoft sagde: »Hitler og fru Pia Kjærsgaard er to alen ud af ét stykke, jeg siger ikke, at hun er nazist, men hun har den samme holdning med at dele befolkningen op i over- og undermennesker, som Hitler havde.« Så det kan man selv dømme om.

Kim Behnke (FRI):

Hr. Duetoft stillede et spørgsmål til mig tidligere, som jeg gerne vil svare på. Hr. Duetoft var inde på diskussionen om, hvorvidt Hitlers nationalsocialistiske regime var værre, fordi det var opstået i en art demokratisk situation, end f.eks. Pol Pots regime og Stalins, der begge er kendetegnet ved, at det er totalitære regimer.

Vi har den opfattelse, at for de millioner individer, der er døde, er blevet maltrakteret, er blevet udsat for forskellige former for overgreb, er det sådan set ret ligegyldigt, hvilken demokratisk legitimitet, hvilken ideologi regimet

hæfter sig ved. Det er fuldstændig ligegyldigt for de mennesker, der bliver udsat for disse forfærdeligheder.

Derfor er jeg også glad for, at det danske center jo ikke bare, som statsministeren sagde, hedder det danske holocaustcenter, næ, det hedder Dansk Center for Holocaust- og Folkebrabsstudier. Det er meget vigtigt at få det med, for det er lige så forfærdeligt, at Stalins regime nedslagtede 11 millioner mennesker, som det er, at Hitlers nationalsocialistiske regime nedslagtede 6-7 millioner mennesker. Begge dele er forfærdeligt, begge dele er noget, som historiebøgerne aldrig må glemme.

Peter Duetoft (CD):

Jeg vil godt sige til hr. Skaarup, at jeg synes, hr. Skaarup hellere skulle tage citaterne i sin tid fra Radioavisen og TV-Avisen end et citat fra en avis, der rammer mig i USA, hvor jeg ikke har en chance for at se, hvad de bringer, og dermed dementere dagen efter, hvad der er sagt.

Dette er et meget nedskåret referat af, hvad jeg har sagt, hvilket kan bekræftes af de radio- og tv-udsendelser, der blev lavet lige efter, hvor jeg faktisk fik lov til at uddybe, hvad det var, jeg mente. Og det, der også er sagt dér, er jo, at opdelingen i over- og undermenneske, den metode, er den samme. Og jeg vil fastholde, at jeg ikke har sagt, at fru Pia Kjærsgaard og Hitler er ens eller har samme personlighed eller samme politiske mål, og jeg fastholder, at metoden at udvælge en prygelknabe og tage én gruppe ud i samfundet og gøre den til prygelknabe brugte Hitler i 1920'erne og 1930'erne, og den bruger man i Dansk Folkeparti i dag.

Så vil jeg godt til hr. Kim Behnke sige, at jeg er enig med ham, og at jeg ikke på nogen måder har ment, at det er værre at være under holocaust end det andet, det er lige slemt, og den, der står på den anden side af geværløbet eller udryddelsesmaskinen, har det lige slemt.

Men det, der måske gør holocaust mere nærværende i et vestligt demokrati, er dens opkomst i forhold til det andet. Det gør ikke, at det ikke kan fordømmes, men opkomsten af det, nemlig det, at det kan opstå i et demokrati, gør det specielt relevant for os at passe på, at strømninger i dette samfund ikke drejer i den retning, hvor det, at man udpeger syndebugke, fører til intolerance og dermed til en umenneskeliggørelse af mennesker og dermed til chikane og antisemitisme, og hvad der ellers er.

Hvis man virkelig vidste, hvad der skete i det danske samfund i øjeblikket af den slags, ville man nok undre sig og ikke tro, det ville foregå i et fredeligt nordisk demokrati, hvor der er ganske mange mennesker, der er udsat for chikane, blot fordi de enten har en anden etnisk baggrund, eller – hvad der er lige så slemt – fordi nogen tror, de har det, og dermed skal de jages. Og det synes jeg at hr. Kim Behnke selvfølgelig også skulle tage sig af, og det ved jeg også at han gør.

Men der er ikke noget med, at det er værre at blive myrdet under holocaust end under det andet, men det er en anden opkomstssituation, og det var det, der var interessant.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Jamen jeg synes da, der er kommet noget afgørende nyt frem under denne her debat lige nu fra hr. Peter Duetoft. For sådan som jeg hører hr. Peter Duetoft, så siger hr. Peter Duetoft faktisk, at det, som Jyllands-Posten skrev den 30. januar 2000, ikke er rigtigt. Det dementerer hr. Peter Duetoft i dag at han har sagt, og det vil sige, at det citat, som jeg læste op, hvor der står: »Hitler og Pia Kjærsgaard er to alen ud af et stykke, jeg siger ikke, at hun er nazist, men hun har den samme holdning med at dele befolkningen op i over- og undermennesker, som Hitler havde« altså er forkert, det har hr. Peter Duetoft aldrig sagt.

Hvis det er korrekt, synes jeg da, at hr. Peter Duetoft skulle gentage sit dementi og sige: Det mener jeg ikke, det har jeg aldrig sagt. For så er vi da nået lidt videre frem, end vi er indtil nu.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg vil bare sige på baggrund af denne her debat, som nu har stået på nogle timer, at vi har fået forskellige udlægninger, og vi har forskellige vurderinger af, hvad den tekst, som bliver vedtaget i morgen, vil betyde.

Der er jo kun én måde at afgøre på, hvad den kommer til at betyde, og det er at se på praksis, og jeg vil da i hvert fald opfordre alle, der mener, at de ønsker at få adgang til noget, og som måske har fået afslag tidligere, til at søge, og så må vi jo se på praksis, se, om den praksis ændrer sig.

Hvis den praksis så ændrer sig, og det rent faktisk viser sig, at den vedtagelse, der ligger fra et flertal, har bidraget til at ændre den prak-

sis, så vil jeg da kun være utrolig taknemlig for formentlig endnu en gang at have taget fejl.

Hermed sluttede forhandlingen.

Den fg. formand (Gitte Seeberg):

Som tidligere nævnt vil afstemningen om de fremsatte forslag til vedtagelse, der er fremsat af hhv. hr. Søren Hansen m.fl. og hr. Søren Søndergaard m.fl., blive foretaget i mødet i morgen.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 272: Forslag til lov om ændring af lov om radio- og fjernsynsvirksomhed. (Spredning af lydprogrammer i trafikantlæg, fordeling af DR's og TV 2's digitale programmer i fællesantenneanlæg, afskæring af klageadgang til Kulturministeriet i »must carry«-sager, præcisering af bestemmelser om DR's og TV 2's regnskabsudarbejdelse, krav om europæiske programmer i lokal-tv udsendt i netværk, hjemmel til fastsættelse af inhabilitetsregler for lokale radio- og fjernsynsnavn og forbud mod privat besiddelse af piratdekodere m.v.

Af kulturministeren (Elsebeth Gerner Nielsen). (Fremsat 5/4 2000).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Jytte Wittrock (S):

Der er i dette lovforslag tale om en række ændringer og tilføjelser til eksisterende lov, nemlig hele syv elementer.

For det første gives der hjemmel til, at større trafikantlæg kan sprede lydprogrammer. Med dette får vi løst et reelt, praktisk problem i tunnelen på Øresundsforbindelsen. Der er ikke i tunnelen radiodækning fra svenske og danske FM-kanaler, som normalt anvendes til trafikinformationer af vejmyndighederne. Øresundskonsortiet, som har ansvaret for sikkerhed i anlægget, vil med forslaget få mulighed for at sende radio via kabel, og bilisterne vil således kunne modtage informationer over bilradioen. Det er et meget vigtigt sikkerhedsredskab.

For det andet er der tale om en fastsættelse af regler for fordelingen af Danmarks Radios og TV 2's digitale programmer i fællesantenneanlæg. Det er væsentligt for os, at pligten til at fordele Danmarks Radios og TV 2's digitale programmer sideløbende med de analoge kun pålægges de antenneanlæg, som allerede fordele andre digitale programmer. Denne bestemmelse skal sikre, at digitaliseringen af fælles antenneanlæg bliver styret af efterspørgslen fra forbrugerne og ikke bliver en her-og-nu og for kostbar investering for især mindre anlæg og den enkelte bruger.

For det tredje er der tale om at gøre Telestyrelsens afgørelse i »must carry«-spørgsmål, altså pligten til at fordele programmerne, endelig. Det er en tilpasning til den gældende praksis.

Og med det fjerde punkt, som handler om Danmarks Radios og TV 2's regnskaber, skabes der overensstemmelse med årsregnskabsloven – også en praktisk og god foranstaltning.

For det femte er der tale om implementeringen af EF-direktivet »Fjernsyn uden grænser«, hvorefter der kan fastsættes krav om en vis andel af europæiske programmer i nationalt netværk. Kulturministeren gives hjemmel til at fastsætte regler om denne andel.

Det er en tilpasning til EU-lovgivning, som i praksis har betydning for lokalt tv i nationalt netværk. Så på lige fod med Danmarks Radio og TV 2 og dansk satellit- og kabel tv skal stationer, som sender ud over et lokalområde, ind under denne bestemmelse.

For det sjette er der tale om at give kulturministeren hjemmel til at fastsætte generelle inhabilitetsregler for medlemmer af lokale radio- og fjernsynsnavn. Denne ændring er af født af en udtalelse fra Kammeradvokaten om manglende hjemmel i gældende lov, og det rettes der hermed op på.

Det syvende handler om forbud mod privat besiddelse af piratdekode. Dette sidste punkt i lovforslaget er en udvidelse af bestemmelsen om forbud mod erhvervsmaessig omsætning m.v. af piratdekode. Erfaringen har nemlig vist, at det ikke har haft tilstrækkelig effekt over for piratvirksomheden at forbyde fremstilling og salg. Nu udvider vi dette forbud til, at det også er forbudt at eje piratdekode. Hvis man som privatperson er ejer af et sådant kort, vil man efter lovens vedtagelse kunne risikere bødestraf. I Socialdemokratiet synes vi, at det er et rigtigt initiativ i forsøget på at stoppe den ulovlige virksomhed.